

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2020/36109009602296068

MENIACE SA POSTAVENIE ČÍNY VO SVETOVOM OBCHODE
V 21. STOROČÍ
Bakalárska práca

2020

Kristína Dudová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

MENIACE SA POSTAVENIE ČÍNY VO SVETOVOM
OBCHODE V 21. STOROČÍ
Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD.

Bratislava 2020

Kristína Dudová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Týmto vyjadrujem vďaku pánovi doc. Ing. Tomášovi Dudášovi, PhD. za cenné rady, pomoc a pripomienky pri písaní tejto záverečnej práce.

V Bratislave, dňa 6.5.2020

Abstrakt

DUDOVÁ, Kristína: *Meniace sa postavenie Číny vo svetovom obchode v 21.storočí*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. Bratislava: FMV, 2020, 53 s.

Cieľom záverečnej práce je definovať postavenie Číny vo svetovom obchode, analyzovať faktory, ktoré Čínu zmenili v ekonomickú veľmoc a súčasné výzvy a plány na zabezpečenie hospodárskeho rasu. Práca je rozdelená do štyroch kapitol. Obsahuje tri grafy. Prvá kapitola je venovaná hospodárskemu vývoju po druhej svetovej vojne. Taktiež meniacej sa teritoriálnej štruktúre svetového hospodárstva a ďalej meniacej sa teritoriálnej a komoditnej štruktúre v Ázii. V ďalšej časti sa charakterizuje ekonomické a politické reformy v Číne, ako aj špeciálne ekonomické zóny. Záverečná kapitola sa zaoberá skúmaním vývoju čínskeho exportu a importu, aktuálnou pozíciou vo svetovom hospodárstve a budúcnosťou Číny vo svetovom obchode. Výsledkom riešenia danej problematiky je objasnenie postavenia Číny vo svetovom obchode a taktiež priblíženie si jej budúceho hospodárskeho smerovania v súčasných plánoch a výzvach.

Kľúčové slová: Čína, svetový obchod, vývoj

Abstract

DUDOVÁ, Kristína: *The Changing Position of China in Global Trade in the 21st Century*. - University of Economics in Bratislava, Faculty of International Relations, Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy.- The supervisor of thesis: doc. Ing. Tomáš Dudáš, PhD. – Bratislava: FMV , 2020,53 p.

The aim of the final thesis is to define China's position in world trade, to analyze the factors that have turned China into an economic power and the current challenges and plans to secure the economic race. The work is divided into four chapters. It contains three graphs. The first chapter is devoted to economic development after the Second World War. Also, the changing territorial structure of the world economy and the further changing territorial and commodity structure in Asia. The next section describes the economic and political reforms in China, as well as special economic zones. The final chapter examines the development of Chinese exports and imports, the current position in the world economy and the future of China in world trade. The result of solving this issue is to clarify China's position in world trade and also to bring it closer to its future economic direction in current plans and challenges.

Key words: China, global trade, development

Obsah

Zoznam grafov	8
Úvod	10
1 Vývoj svetového hospodárstva po druhej svetovej vojne.....	11
1.1 Zmeny teritoriálnej štruktúry svetového hospodárstva od druhej svetovej vojny	13
1.2 Súčasný postavenie Ázie vo svetovom hospodárstve.....	16
2 Faktory vzostupu Číny vo svetovom obchode	20
2.1 Politické a ekonomické reformy zavedené v Číne.....	21
2.2 Špeciálne ekonomické zóny zavedené v Číne v roku 1980.....	23
2.3 Vstup Číny do Svetovej obchodnej organizácie	26
3 Cieľ a metodika práce	29
4 Analýza zahraničného obchodu Číny od 80. rokov po súčasnosť.....	30
4.1 Vývoj tovarovej štruktúry zahraničného obchodu Číny.....	30
4.2 Vývoj teritoriálnej štruktúry čínskeho exportu	34
4.3 Súčasný výzvy a plány Číny v oblasti zahraničného obchodu	37
4.3.1 Budúce smerovanie čínskej ekonomiky v kontexte projektu Made in China 2025.....	37
4.3.2 Narastajúca moc Číny vo svetovom obchode a postoj USA voči Číne.....	39
4.3.3 Nová hodvábna cesta Číny	41
Záver	44
Zoznam použitej literatúry	46

Zoznam grafov

Graf 1: Vývoj exportu a importu Číny od roku 1980 v miliardách USD.....	34
Graf 2: Vývoj 3 najväčších exportných trhov od roku 1980 po 2018 v miliardách USD.....	36
Graf 3: Najväčší exportní partneri Číny.....	36

Úvod

Tému meniace sa postavenie Číny vo svetovom obchode v 21. storočí sme sa rozhodli spracovať, pretože Čína dosiahla rast ako žiadna iná krajina na svete, dokázala vymaniť z chudoby milióny ľudí. Je jednou z najväčších ekonomík na svete, ktorá ovplyvňuje celosvetové dianie. V našej bakalárskej práci sa budeme zameriavať na svetový obchod, v ktorom Čína má pevné postavenie. Je podstatné poznať pozíciu Číny, jej silu a prepojenie s ostatnými svetovými ekonomikami vo svetovom hospodárstve. Budeme rozoberať jednotlivé opatrenia, ktorými Čína prešla za tak krátky čas. Stala sa vzorom a inšpiráciou mnohým krajinám. Všetci sme sa streli so značkou Made in China, čo je jeden z dôkazov toho, že Čína patrí medzi exportné veľmoci.

V prvej kapitole sa budeme venovať vývoju svetového hospodárstva po druhej svetovej vojne. Zameriame sa na celosvetový rast a aký mala vplyv druhá svetová vojna na ďalší hospodársky vývoj krajín. Vysvetlíme si vývoj teritoriálnej a komoditnej štruktúry hospodárstva v Ázii po druhej svetovej vojne a prečo mnoho ázijských krajín dosahovalo vysoký hospodársky rast.

V druhej kapitole budeme rozoberať úspech ekonomického rastu Číny. Vysvetlíme si, aké sú príčiny rastu a ako sa otvorila čínska ekonomika. Budeme sa venovať špeciálnym ekonomickým zónam, ktoré boli experimentom otvorenia čínskej ekonomiky svet. Predstavíme si jednotlivé zóny a budeme analyzovať zvýšenie hospodárskeho rastu a prílevu zahraničných investícií. Vstup do Svetovej obchodnej organizácie bude jedna z častí druhej kapitoly.

V tretej časti bude znázornený postup a detailné popísanie ako sme získavali poznatky z danej problematiky. V štvrtej kapitole bude praktická časť, kde si rozoberieme vývoj exportu a importu z teritoriálnej a komoditnej štruktúry zahraničného obchodu od roku 1980. Na grafoch si znázorníme vývoj celkového exportu a importu Číny a hlavne kam smeroval export. Rozoberieme si súčasné výzvy a plány v oblasti zahraničného obchodu.

Výsledok riešenia danej práce by mali byť výsledky súčasného stavu Číny, problémy, ktorým čelí čínske hospodárstvo, a taktiež akými odvetviami bude smerovať hospodárstvo vo svetovom obchode s cieľom udržať si vysoký hospodársky rast.

1 Vývoj svetového hospodárstva po druhej svetovej vojne

Medzinárodný obchod po druhej svetovej vojne vstúpil do obdobia dynamického rastu s tovarom. V skutočnosti stúpil o viac ako 8 % ročne v období rokov 1950 až 1973. Rast obchodu sa spomalil následne pod vplyvom dvoch šokov z ceny ropy. V deväťdesiatych rokoch sa obchod opäť rozvíjal rýchlejšie, čiastočne poháňaný inováciami v informačných technológiách. Najdynamickejší obchodníci v rokoch 1950 až 1973 boli krajiny západnej Európy a Japonsko. Rekonštrukcia po druhej svetovej vojne a Kórejskej vojne, ktorá poskytla Japoncom hlavný stimul začiatkom 50. rokov. Potom európska integrácia podporila expanziu obchodu v rámci Európy. Podiel vnútorného obchodu západnej Európy na svetovom obchode vzrástol od roku 1953 z 18,3 % na 31,2 % v roku 1973, zatiaľ čo obchod s tretími krajinami sa rozšíril o niečo menej ako globálny obchod.¹

Druhá svetová vojna priniesla rozsiahle zmeny v Európe a vo svete. Toto obdobie znamenalo kultúrny a ekonomický posun pre celú zemeguľu a zotavenie sa z tejto zmeny sa odráža dodnes. Z ekonomického pohľadu bolo obdobie po skončení druhej svetovej vojny prechodným obdobím skúmania nových technológií a obchodných modelov, ktoré predtým boli nepoznané. V Európe je tento posun v nasledujúcich rokoch po vojne najzreteľnejšie ilustrovaný zmenou hrubého domáceho produktu.²

Počas druhej svetovej vojny americká produkcia neustále rástla, pretože fyzické škody spôsobené v krajine boli relatívne obmedzené. To Američanom umožnilo pracovať na posilňovaní priemyslu namiesto toho, aby sa museli sústrediť na obnovu toho, čo by bolo zničené. Naopak, mnoho európskych krajín utrpelo rozsiahle škody na budovách a infraštruktúre, takže koniec vojny bol obdobím intenzívnej obnovy. Koniec vojny tiež znamenal aj začiatok expanzívneho obdobia pre Európu a ďalšie národy. V druhej polovici 20. storočia USA, Európa a Japonsko dosiahli úžasné zisky.³

¹WTO.: *Globalization and trade*. [cit.2020-3-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/wtr08-2b_e.pdf>s.15

² White, C.: *The Basic Economic Effects World War II Had on the Global Economy*. [cit. 2020-3-2]. Dostupné na internete <<https://www.investopedia.com/ask/answers/112814/how-did-world-war-ii-impact-european-gdp.asp>>

³Ibid

Jednou z teórií, ktoré umožnili taký plodný rast v regióne spustošenom vojnou, je to, že koniec druhej svetovej vojny a nestabilita predchádzajúcich desaťročí priniesli Európe príležitosť na urýchlenie rastu. Keďže medzi prvou svetovou vojnou a druhou svetovou vojnou bola Európa v globálnej ekonomickej nestabilite, nemala čas implementovať mnohé kroky propagované v USA a inde vo svete. Tam, kde Američania vyvíjali nové technológie, ako napríklad nylon a teflón, a robili dôležité pokroky v takých oblastiach, ako je automobilový priemysel, mnoho Európanov stále vykurovalo svoje domy uhlím. V podstate nepretržitý chaos vojnových rokov zanechal na kontinente málo času na posun. Po skončení vojny sa však všetky tieto nové technológie a pokrok v podnikaní a v priemysle stali dostupnými pre ekonomiky, ktoré boli pripravené na ich prijatie. Tieto faktory prispeli k rastu HDP Európy, ktorý pretrvával až do 70. rokov.⁴

Zatiaľ čo USA zostali najväčším vývozným trhom Japonska v tomto období, japonský export rástol rýchlejšie v porovnaní so západnou Európou a novoindustrializovanými ekonomikami Tchaj-pejom, Hongkongom, Čínou, Kórejskou republikou, Malajziou, Singapurom a Thajskom, nasledovalo politiky orientované na obchod smerom von z krajiny a uspeli vo zvýšení ich exportu. V nasledujúcich dvoch desaťročiach od 1963 sa podiel ázijských novoindustrializovaných ekonomík zvýšil z 2,4 % na až 9,7 % svetového exportu tovaru. Tieto ekonomiky spočiatku vynikali vo vývoze textilu, ale neskôr sa preorientovali na vývoz spotrebnej elektroniky a IT produktov.⁵

Zvýšená konkurencia z Číny vo svetovom obchode s priemyselným tovarom sa sústredila spočiatku v obchode s textilom a inými tovarmi náročných na prácu, ako je obuv a hračky, ale aj Čína rýchlo expandovala do výroby spotrebnej elektroniky a IT tovaru. Najväčší nárast trhového podielu dosiahla vo výrobkoch zo železa a ocele. Čína viac než stonásobila jej podiel na svetovom exporte medzi rokmi 1990 a 2008.⁶

Úspech skupiny východoázijských ekonomík spočíval v kombinácii vysokého rastu príjmu na obyvateľa a silným rozšírením obchodu s priemyselným tovarom. Medzi

⁴White, C.: *The Basic Economic Effects World War II Had on the Global Economy*. [cit. 2020-3-2]. Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/ask/answers/112814/how-did-world-war-ii-impact-european-gdp.asp>>

⁵WTO.: *Globalization and trade*. [cit. 2020-4-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/wtr08-2b_e.pdf>.s.16

⁶Ibid s.17

prospievajúce faktory patrilo ekonomické presmerovanie politiky začiatkom 80. rokov v kombinácii s pádom Berlínskeho múru a s rozpadom Sovietskeho zväzu o desať rokov neskôr.⁷ Významná úloha, ktorú zohrávali priemyselné ekonomiky na svetovom vývoze tovaru do 90. rokov, úzko súvisela s ich veľkým podielom pri vývoze tovaru, ktorý bol najviac dopytovaný.⁸

V oblasti priemyselných produktov došlo k dlhodobému poklesu relatívnej dôležitosti ocele a železa ako aj textilu. Podiel odevov prešiel k podstatnému nárastu v prvých dvoch desaťročiach po druhej svetovej vojne. Cestné motorové vozidlá medzi rokom 1950 a 1973 zvýšili svoj podiel na svetovom obchode, zatiaľ čo kancelárske a telekomunikačné zariadenia boli najdynamickejšie výrobky v 90. rokoch. V roku 2001 kríza dotcom zastavila dramatický rast kancelárskych a telekomunikačných výrobkov.⁹

1.1 Zmeny teritoriálnej štruktúry svetového hospodárstva od druhej svetovej vojny

Koncom 60. rokov 20. storočia bola Ázia najchudobnejším kontinentom na svete, pokiaľ ide o úrovne príjmov. Medzi najhoršími boli sociálne ukazovatele rozvoja, ktoré svedčili o jeho nedostatočnom rozvoji. V tom čase bol rozšírený hlboký pesimizmus. Medzi krajinami boli výrazné rozdiely v geografickej veľkosti, koloniálnych dedičstvách, nacionalistických hnutiach, počiatkových podmienkach, prírodných zdrojoch, veľkosti obyvateľstva, úrovniach príjmov a politických systémoch. Miera otvorenosti hospodárstiev sa medzi krajinami značne líšili.¹⁰

V celej Ázii sa politika značne pohybovala od autoritárskych režimov alebo oligarchií až po politické demokracie. Rovnako tak ideológie od komunizmu po štátny kapitalizmus. Existovali rôzne cesty k rozvoju krajín, ale neexistovali žiadne univerzálne riešenia.¹¹

Rozvojové štáty v Južnej Kórei, na Taiwane a v Singapore časom koordinovali politiky vo všetkých odvetviach s cieľom plniť národné rozvojové ciele, aby vykonávali svoj

⁷WTO.: *Globalization and trade*. [cit.2020-4-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/wtr08-2b_e.pdf> s.20

⁸Ibid s.21

⁹Ibid s.17

¹⁰World Economic Forum.: *How can we explain Asia's spectacular economic rise?*. [cit. 2020-5-2]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2019/10/how-asia-transformed-from-the-poorest-continent-in-the-world-into-a-global-economic-powerhouse/>>

¹¹Ibid

program. Dokázali sa stať industrializovanými krajinami za necelých 50 rokov. Čína tieto rozvojové štáty napodobnila s veľkým úspechom. Vietnam o dve desaťročia nasledoval rovnakú cestu, pretože tiež mal silnú komunistickú vládu jednej strany, ktorá by mohla koordinovať a implementovať politiky. Tieto politiky nie je možné replikovať inde v Ázii. Iné krajiny, ako napríklad India, Indonézia, Malajzia, Thajsko, Bangladéš a Turecko, dokázali vyvinúť niektoré inštitucionálne opatrenia, aj keď menej efektívne, ktoré prispeli k industrializácii a rozvoju krajiny.¹² Vzostup Ázie predstavuje začiatok posunu v rovnováhe hospodárskej sily vo svete a určité narušenie politickej dominancie západu.¹³

Po druhej svetovej vojne a po skončení japonskej vojenskej expanzie mnoho krajín v Ázii bojovalo o nezávislosť, ktorú aj získali. V roku 1949 v Číne bola založená Čínska ľudová republika. Ázia sa však kvôli studenej vojne rozdelila a toto rozdelenie pokračovalo až do zániku Sovietskeho zväzu. Ázijské krajiny sa pustili do vlastných rozvojových procesov, začali tento región meniť. Hospodárska integrácia založená na trhových silách sa stále a postupne rozširovala o viac ekonomík. Vzťahy medzi ázijskými krajinami sa rozvíjali postupne po studenej vojne a aj regionálna spolupráca stále viac napomáhala k zlepšeniu spolupráce.¹⁴

Kľúčovou črtou novej modernizácie Číny po začatí reformy v roku 1978 bola účasť na regionálnych a globálnych dodávateľských sieťach, vďaka ktorým sa Čína stala integrovanou súčasťou regionálneho a globálneho spoločenstva. Ázijské krajiny napriek politickým rozdielom zdieľali spoločný záujem na otvorených trhoch a stabilné a bezpečné prostredie na pokračujúcu modernizáciu.¹⁵

Ázijský zázrak je založený na otvorených politikách, ktoré umožňovali integráciu do systému svetového obchodu. Kľúčom bolo vytvorenie koordinovaného prepojenia medzi podnikmi a vládou, ktoré umožnilo rozvoj trhovej siete medzi rôznymi ekonomikami. V modeli lietajúcich husí s Japonskom ako vedúcou husou nasledovali „štyria draci“ Singapur,

¹²World Economic Forum.: *How can we explain Asia's spectacular economic rise?*. [cit. 2020-5-2]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2019/10/how-asia-transformed-from-the-poorest-continent-in-the-world-into-a-global-economic-powerhouse/>>

¹³Ibid

¹⁴Yunling, Z.: *From modernisation to great power relations in Asia*. [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <<https://www.eastasiaforum.org/2015/10/19/from-modernisation-to-great-power-relations-in-asia/>>

¹⁵Ibid

Hongkong, Taiwan a Južná Kórea a potom to nasledovali aj ostatné ekonomiky, ako sú členovia ASEAN a Čína.¹⁶

Aj keď bolo Japonsko počas druhej svetovej vojny porazené, dokázalo sa znovu obnoviť a začať znovu opierať sa o základy jeho ranej industrializácie a modernizácie vrátane technologických znalostí, vzdelaného obyvateľstva a organizačných schopností.¹⁷

Štyria draci alebo ázijské tigre pozorne sledovali, čo sa stalo v Japonsku, a pokúsili sa z toho učiť. Otvorili svoje trhy, usilovne sa snažili prilákať investície zvonka, najmä z Japonska a Spojených štátov, zamerali sa na západné trhy. Tieto východoázijské krajiny začali na nízkej úrovni, ale svoju technológiu vylepšovali za účelom dobehnutia Japonska. Keď sa čoraz viac ekonomík pripojilo k výrobným reťazcom vytvorenými priamymi zahraničnými investíciami, v Ázii sa vytvorila sieť založená na meniacom sa rozdelení práce.¹⁸

Vzostup ázijských ekonomík priniesol svetú nové výzvy. Len Čína a India tvoria takmer 40 % svetovej populácie. Ich modernizácia výrazne zvýšila dopyt po potravinách, vode, energii a prírodných zdrojoch, a bude to aj naďalej robiť. Model dohánania prispel k znečisteniu a globálnym zmenám klímy. To vytvára nové výzvy a problémy udržateľnosti, ktoré budú musieť riešiť všetky krajiny.¹⁹

Vzhľadom na veľkosť ázijského obyvateľstva a rýchlosť jeho modernizácie je výzva sociálnej transformácie vážna. Západ prešiel industrializáciou a modernizáciou za 200 rokov. V Ázii je tento proces veľmi rýchly. Napríklad Čína v súčasnosti spotrebuje 40 % svetového cementu len pre stavebníctvo a tento dopyt neustále rastie. Podobné tlaky na dopyt existujú aj v iných ázijských krajinách.²⁰

¹⁶ Yunling, Z.: *From modernisation to great power relations in Asia*. [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <<https://www.eastasiaforum.org/2015/10/19/from-modernisation-to-great-power-relations-in-asia/>>

¹⁷ Ibid

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid

Hospodársky rast Číny priniesol výhody aj výzvy. Zatiaľ, čo všetky krajiny ťažia z preletu, ktorý dal rýchly ekonomický rast Číny globálnej ekonomike, krajiny tiež pracujú na tom, ako sa vysporiadať s Čínskou konkurenciou.²¹

1.2 Súčasné postavenie Ázie vo svetovom hospodárstve

Ázia je najväčšia regionálna ekonomika. Ázijské ekonomiky sa stále viac integrujú, a tak majú potenciál vytvoriť ďalšiu fázu globalizácie. Ázia je stále viac centrom svetového hospodárstva. Do roku 2040 by tento región mohol tvoriť viac ako polovicu svetového HDP a približne 40 % celosvetovej spotreby. Celosvetové cezhraničné toky sa presúvajú smerom k Ázii a rast regiónu sa stáva všeobecnejším a udržateľnejším, pretože jeho jednotlivé ekonomiky sa čoraz viac integrujú. Je to rozmanitý región, ale jeho rôzne časti majú doplnkové charakteristiky a v Ázii sa rozvíjajú silné siete. Vzory globalizácie sa menia a tieto zmeny sa v Ázii vyskytujú rýchlejšie ako kdekoľvek inde, čo naznačuje, že Ázia by mohla viac ako ktorýkoľvek iný región ovplyvniť vývoj globalizácie v nasledujúcich rokoch.²² Ázia je už domovom viac ako polovice svetovej populácie. Podľa údajov OSN je z 30 najväčších miest na svete 21 v Ázii. Do budúceho roka sa Ázia stane domovom aj pre polovicu svetovej strednej triedy, ktorá je definovaná ako domácnosti žijúce s denným príjmom na obyvateľa od 10 do 100 USD pri parite kúpnej sily v roku 2005. Vietnam, jedna z najrýchlejšie rastúcich ekonomík Ázie. Od roku 2000 predbehol 17 krajín v rebríčku ekonomík podľa parity kúpnej sily vrátane Belgicka a Švajčiarska. Filipíny sú v súčasnosti väčšou ekonomikou ako Holandsko, zatiaľ čo Bangladéš za posledných 20 rokov prekonala ďalších 13 ekonomík. Nedávny prudký nárast v Ázii, ktorý sa začal povojnovým hospodárskym nárastom Japonska, predstavuje návrat k historickej norme pretože Ázia dominovala svetovej ekonomike po väčšinu histórie až do 19. storočia. Počas 19. storočia Áziu tvorili najmä zaostané ekonomiky vyvážajúce poľnohospodárske komodity. V posledných desaťročiach sa však tento trend zmenil. Dramatický vzostup Japonska a Južnej Kórei, prvých ázijských krajín, ktoré dobehli západ, bol mierne zatienený vzletom Číny po zavedení trhovo orientovaných reforiem pod čínskym vodcom Teng Siao-pchingom koncom 70. rokov. Len

²¹ Yunling, Z.: *From modernisation to great power relations in Asia*. [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <<https://www.eastasiaforum.org/2015/10/19/from-modernisation-to-great-power-relations-in-asia/>>

²² Tonby, O. a kol.: *The future of Asia: Asian flows and networks are defining the next phase of globalization*. [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/asia-pacific/the-future-of-asia-asian-flows-and-networks-are-defining-the-next-phase-of-globalization?mod=article_inline>

za pár generácií prispela k ekonomickému skoku prostredníctvom obchodu a priamych zahraničných investícií, vysokou mierou úspor, investíciami do ľudského a fyzického kapitálu a zdravými makroekonomickými politikami.²³

Obchod medzi USA a Čínou napomohol ostatným krajinám Ázie stať sa obchodnými partnermi Číny. Obchodné reťaze, ktoré vznikali, viedli tiež k zvýšeniu obchodných tokov medziproduktov a tovarov medzi ázijskými krajinami, najmä vo výrobnom sektore.²⁴

Medzi top 20 krajín v obchode a službách pre rok 2018 je 7 z toho ázijských. Za posledných 10 rokov Hongkong a India rástli najviac vo svetových rebríčkoch. Vývoz elektrických strojov z Vietnamu sa zvýšil medzi rokmi 2008 a 2018 takmer 30-násobne. Bangladéšsky vývoz odevov sa viac ako stonásobil v rokoch 2008 až 2018. Vývoz cestovného ruchu Mjanmarska sa medziročne zvýšil 29-násobne medzi rokmi 2008 a 2018.²⁵

Ázijské tigre, ktoré zaznamenali v minulosti vysoký rast, sú dnes dôležitou súčasťou svetového obchodu. Hongkong hoci je v Číne osobitný administratívny región, má nezávislosť a kontrolu nad svojou ekonomikou a stal sa hlavným finančným centrom v regióne. Hongkonská burza je trvalo umiestnená v prvej desiatke najväčších akciových trhov na svete. Južná Kórea je moderná ekonomika, ktorá sa svojou výrobou a vývozom robotiky, elektroniky a softvéru vyvinula v jednu z najbohatších ázijských ekonomík. Taktiež je domovom spoločnosti Hyundai Motor Company, ktorá každý rok exportuje vozidlá v hodnote viac ako 60 miliárd dolárov. Singapur má síce jednu z najmenších populácií s viac ako 5 miliónmi obyvateľov, ale Singapuru to v priebehu rokov prinieslo stály rast. Singapur sa zmenil na finančné centrum, ktoré je hostiteľom veľkého devízového trhu. Singapur vyváža elektronické obvody, ropné produkty a prúdové motory. Taiwan sa ukázal ako prominentný vývozca. Krajina má viac ako 24 miliónov ľudí a je domovom výroby

²³Romei, V., Reed, J.: *The Asian century is set to begin*. [cit. 2020-7-2]. Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/520cb6f6-2958-11e9-a5ab-ff8ef2b976c7>>

²⁴WTO.: *Trade patterns and global value chains in East Asia: From trade in goods to trade in tasks*. [cit. 2020-8-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/stat_trade_pat_glob_val_chains_e.pdf> s.5

²⁵WTO.: *World Trade Statistical Review 2019*. [cit. 2020-8-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2019_e/wts2019_e.pdf>

niektorých z najvýznamnejších produktov spoločnosti Apple. Tento ázijský tiger tiež predáva a vyváža počítače, elektrické stroje, plasty, lekárske prístroje a minerálne palivá.²⁶

Výskum spoločnosti Mckinsey ukazuje, do akej miery sa globálne ťažisko presúva smerom k Ázii. Dnes má región čoraz väčší svetový podiel na obchode, kapitále, ľuďoch, znalostiach, doprave, kultúre a zdrojoch. Ázia v súčasnosti predstavuje asi jednu tretinu svetového obchodu s tovarom, pred 10 rokmi predstavovala štvrtinu. Približne v rovnakom období sa jeho podiel na svetových leteckých prepravcoch zvýšil z 33 % na 40 % a jeho podiel na kapitálových tokoch sa zvýšil z 13 % na 23 %.²⁷

Áziu možno rozdeliť do 4 skupín krajín podľa analytikov spoločnosti Mckinsey. Prvú skupinu tvorí pokročilá Ázia. Tvoria ju krajiny ako Japonsko, Singapur a Južná Kórea. Dosiahli vysoký HDP na obyvateľa, sú vysoko urbanizované a prepojené. Poskytujú technológiu, kapitál a trh pre vyššiu spotrebu zvyšku Ázie. Druhú skupinu tvorí Čína. Má druhú najväčšiu ekonomiku na svete, je dostatočne veľká a dostatočne odlišná od ostatných krajín v regióne, funguje ako kotviace hospodárstvo pre zvyšok regiónu a ako platforma prepojenia a inovácií pre susedné krajiny. Rozvíjajúca sa Ázia je ďalšou kategóriou. Tvorí ju Bhután, Brunej, Kambodža, Indonézia, Laos, Malajzia, Mongolsko, Mjanmarsko, Nepál, Filipíny, Thajsko a Vietnam. Sú relatívne rozmanité, ale majú tendenciu mať malé, vysoko intraregionálne prepojené ekonomiky. Priemerný podiel intraregionálnych tokov v týchto ekonomikách je 79 %. Približne 72 % obchodu, 80 % kapitálových tokov a 85 % ľudských tokov v tejto skupine je intraregionálnych. Tieto ekonomiky poskytujú prácu a rast zvyšku Ázie, pričom sú veľmi kultúrne rozmanité. Pohraničná Ázia a India je poslednou kategóriou Ázie. Tvorí ju ekonomiky ako Afganistan, Bangladéš, Fidži, India, Kazachstan, Kirgizsko, Maldivy, Pakistan, Srí Lanka, Tadžikistan, Turkménsko a Uzbekistan. Historicky mali nízku úroveň regionálnej integrácie. Vnútroštátny podiel tovaru, kapitálu a ľudí je iba 31 %, čo je najnižší v Ázii. Sú hlavnými výrobcami služieb, najmä obchodných služieb v Indii, ale presúvajú sa tiež do výroby, napríklad v Bangladéši. Majú mladé pracovné sily a pri integrácii so zvyškom Ázie ponúkajú nové trhy. Zvyšujúce sa toky medzi krajinami týchto

²⁶Chen, J.: *Tiger economy*. [cit. 2020-7-2]. Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/terms/t/tigereconomy.asp>>

²⁷Woetzel, J., Seong, J.: *Opinion: The global center of trade and capital is rapidly shifting to Asia*. [cit.2020-7-2]. Dostupné na internete: <<https://www.marketwatch.com/story/the-global-center-of-trade-and-capital-is-rapidly-shifting-to-asia-2019-10-18>>

štyroch ázijských skupín vytvárajú nové a silné prepojenia. K posilneniu týchto prepojení a tokov napomáha najmä industrializácia, inovácia, kultúra a mobilita. Zvyšovanie spotreby, vrcholenie vytvárania domácich obchodných reťazcov a neistoty v súvislosti s globálnym obchodom sú hnacou silou na vytváranie dodávateľských reťazcov hlavne v rámci Ázie.²⁸

²⁸Tonby , O. a kol.: *The future of Asia: Asian flows and networks are defining the next phase of globalization*. [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/asia-pacific/the-future-of-asia-asian-flows-and-networks-are-defining-the-next-phase-of-globalization?mod=article_inline>

2 Faktory vzostupu Číny vo svetovom obchode

V súčasnosti je Čína najväčším exportérom na svete a 33. najkomplexnejšou ekonomikou podľa indexu ekonomickej komplexnosti. Koncom 20. storočia sa uskutočnili všetky reformy, ktoré dostali Čínu na túto pozíciu,²⁹

Čína v posledných desaťročiach 20. storočia rýchlo rástla a dosiahla úroveň stredného príjmu, čím oslobodila stovky miliónov občanov od chudoby. Súčasne sa zmenila aj štruktúra ekonomiky a poľnohospodárstva³⁰

Čínsky vzostup za posledné polstoročie je jedným z najvýraznejších príkladov otvorenia ekonomiky globálnym trhom vo svete. Počas tohto obdobia prešla krajina prechodom z prevažne agrárnej spoločnosti na priemyselnú. V tomto procese zmeny došlo k prudkému nárastu produktivity a miezd, ktoré umožnili Číne stať sa druhou najväčšou ekonomikou na svete.³¹

Od konca sedemdesiatych rokov 20. storočia prešla Čína radom zmien ohromným tempom aj veľkosťou. Ekonomika sa postupne presunula od centrálne plánovanej k trhovo-založenej a od relatívne zatvorenej k tej, ktorá sa čoraz viac integruje do svetového hospodárstva. Zmena z centrálne plánovanej na trhovú ekonomiku bola hlavná úloha Číny. Pod centrálne plánovanou hral významnú úlohu štát vo všetkých oblastiach sociálnoekonomického rozvoja. Sektory, ktoré tlačili čínsky rast boli neštátne. Tvorili ich vidiecke a mestské podniky, spoločné podniky a súkromný obchod. Tieto sektory zažívali dramatický rast, na strane druhej, štátny sektor klesal.³² Táto zmena urýchlila proces industrializácie a urbanizácie a priniesla pôsobivý nárast výroby, obchodu a životnej úrovne. Napriek vnútorným a vonkajším ťažkostiam, s ktorými sa krajina stretla, ako aj obrovským sociálnym, politickým a hospodárskym výzvam, ktorým krajina čelila, obdobie prechodu

²⁹ OEC.: *China*. [cit. 2019-3-11]. Dostupné na internete <<https://oec.world/en/profile/country/chn/#Origins>>

³⁰ OECD.: *CHINA in a Changing Global Environment*. [cit. 2019-3-11]. Dostupné na internete <https://www.oecd.org/china/china-in-a-changing-global-environment_EN.pdf>

³¹ Hirst, T.: *A brief history of China's economic growth*. [cit. 2019-3-11]. Dostupné na internete <<https://www.weforum.org/agenda/2015/07/brief-history-of-china-economic-growth/>>

³² Dittmer, L., LIU G.: *Domestic Politics in Transition. :China's Deep Reform*. 2006.s.14

bolo priemerné a podľa väčšiny sociálnych a ekonomických indikátorov mimoriadne úspešné.³³

Počas rokov 1979 do 1997 reálne HDP rástlo priemernou rýchlosťou 10 % ročne. Krajina bola jednou z najdynamickejších a najrýchlejšie rastúcich ekonomík na svete a taktiež mala najsilnejšie rastúci rozvoj pracovnej sily. V tomto období rast produktivity akceleroval a výroba a obchod prudko stúpali. Reálny príjem na obyvateľa narástol viac ako štvornásobne medzi rokmi 1979 a 1996. Prvé štádium reforiem uspelo v zlepšení životného štandardu pre obyvateľov. Mimoriadny rast posledných dvoch dekád bol dôsledkom čínskej reformy a transformácie ekonomiky. Čína zreformovala vysoko centralizovanú ekonomiku v krajine. Dokázala znížiť dosah centrálne plánovanej ekonomiky. Z viac než 70 % priemyselnej produkcie, ktorá bola pod centrálnym plánovaním štátu, sa znížila drasticky na 5 % v roku 1978. Podiel outputu priemyslu štátnych podnikov sa znížil z 80 % na menej než 50 % v roku 1995. Dôvodom zníženia podielu bol rast nových podnikov ako spojené podniky a súkromné podniky.³⁴

Zahraničné investície vzrástli z ročnej miery rastu na približne 30 miliónov v 1998 z menej než 1 milióna v 1978. Objem zahraničných obchodu sa pohyboval okolo 7 % národného príjmu, rokom 1987 objem obchodu vzrástol na 25 % HDP a rokom 1998 na 37 %. Aj keď niektoré štátne podniky sa podieľali na zahraničnom obchode nie úspešne, tak zahraničné spoločnosti hrali významnú úlohu v prezentovaní čínskeho exportu svetú.³⁵

2.1 Politické a ekonomické reformy zavedené v Číne

Čína urobila výrazne zmeny, ktoré boli aj s chybami a ťažkosťami. Keď Čína začala svoj ekonomický program reforiem koncom 70. rokov, neexistovali žiadne podklady ako tvoriť a formulovať takúto politiku. Nebolo známe ako premeniť centrálne plánovanú ekonomiku na efektívnejšiu a trhovo orientovanú.³⁶

Prvá zmena bola v poľnohospodárstve, kde bola produktivita veľmi nízka a poľnohospodári ostávali stále chudobní. Hromadná výroba, ktorá platila v Číne, bola pre nich neefektívna a vláda nakupovala od poľnohospodárskych producentov výrazne pod

³³ Dittmer, L., LIU G.: *Domestic Politics in Transition. :China's Deep Reform*. 2006.s.6

³⁴ Ge, W.: *Special economic zones and the economic transition in China..* 1999. s.2

³⁵ Garnaut R., Song L., Fang C.: *China's 40 years of Reform and Development 1978-2018*. 2018. s. 104

³⁶ Ge, W.: *Special economic zones and the economic transition in China..* 1999. s.5

trhovými cenami. Zmena nastala, keď niektorým poľnohospodárom povolili prejsť na domácu výrobu a videli zvýšenie produkcie. Od roku 1979 liberalizovala viac poľnohospodárov a nakoniec prestal platiť systém tzv. ľudových spoločenstiev alebo hromadnej výroby. Od roku 1977 do roku 1984 vzrástla národná produkcia obilia z 283 miliónov na 407 miliónov ton. Problém s nedostatkom potravín sa vyriešil a príjmy poľnohospodárov rástli.³⁷ Reforma tiež oslobodila nadbytočnú pracovnú silu z poľnohospodárskych činností, ktoré boli zdrojom zvyšovania produktivity v iných odvetviach hospodárstva.³⁸

Po uvoľnení pracovnej sily z poľnohospodárstva sa začali rozvíjať mestské a vidiecke podniky, ktoré sa zaoberajú nepoľnohospodárskou výrobou, a stali sa dôležitými pre urýchlenie hospodárskeho rastu. Stali sa hlavnou silou v trhovu orientovanej reforme. Zamestnanosť sa zvýšila z 23 miliónov v roku 1977 na 52 miliónov v roku 1984 čo predstavuje 11 % celkovej zamestnanosti v Číne a na 106 miliónov v roku 1992.³⁹

V rovnakom období sa začala taktiež reforma štátnych podnikoch v odvetviach priemyslu a služieb. V roku 1978 sa provincia S'-čchuan stala experimentom, ktorý umožnil pilotným štátnym podnikom predávať akúkoľvek produkciu nad štátnu kvótu prostredníctvom trhu a ponechať si časť svojho zisku na vyplácanie bonusov a zamestnaneckých výhod. Bol to prvý pokus o zavedenie štátom vlastnených podnikov do trhových mechanizmov, ktoré poskytli počiatočné stimuly v oblasti výroby a zvyšovania efektívnosti. Experiment bol úspešný a ústredná vláda následne v roku 1980 rozšírila túto reformu na celú krajinu a štátom vlastnené podniky sa začali čiastočne zúčastňovať na hospodárskej súťaži na trhu.⁴⁰

Ďalšou bola fiškálna reforma, v rámci ktorej dala väčšiu autonómiu lokálnym vládam, a tým podporili miestny rozvoj. V rokoch 1983 a 1984 bola zavedená dvojfázová daňová reforma, ktorá nahradila systém obratu zisku medzinárodným spoločným daňovým

³⁷Wang, X.: *China's 40 Years of Reform and Development: 1978–2018*. [cit.2019-3-11]. Dostupné na internete: <<https://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n4267/html/ch10.xhtml?referer=&page=19>>

³⁸WTO.: *ECONOMIC ENVIRONMENT*. [cit.2019-3-11]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s230-01_e.doc>

³⁹Wang, X.: *China's 40 Years of Reform and Development: 1978–2018*. [cit.2019-3-11]. Dostupné na internete: <<https://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n4267/html/ch10.xhtml?referer=&page=19>>

⁴⁰Ibid

systémom. Týmito krokmi sa vytvorili nevyhnutné podmienky na prechod na trhové hospodárstvo.⁴¹

V októbri 1984 vydal Ústredný výbor „Rozhodnutia o reforme hospodárskeho systému“, v ktorých formálne navrhoval založenie „komoditného hospodárstva s plánom“. V tom čase malo pojem „trhové hospodárstvo“ v hlavnej ideológii stále určité negatívne postoje, zatiaľ čo „komoditné hospodárstvo“ sa považovalo za neutrálny alternatívny pojem pre trhové hospodárstvo. Odvtedy sa reforma postupne rozšírila do všetkých častí čínskeho hospodárstva.⁴²

V 90. rokoch prišli reformy v oblasti daňovej politiky. Výber centrálnych a miestnych daní bol oddelený, aby každá úroveň vlády mohla spravovať dane vo svojej vlastnej oblasti.⁴³

V roku 1995 došlo k stratám vo väčšine malých a stredných podnikov v priemysle a ziskovým zostali iba veľké podniky. Toto povzbudilo centrálnu vládu, aby prijala novú politiku, ktorej cieľom bolo uchovať najmä veľké podniky. Väčšina veľkých štátnych podnikov bola korporatizovaná, zatiaľ čo malé podniky boli predmetom reštrukturalizácie, a to aj prostredníctvom fúzií, lízingu aktív, bankrotu a predaja. Reforma v 90. rokoch bola všeobecne úspešná. Bez takýchto drastických reforiem by sa veľa zle spravovaných štátnych podnikov stalo veľkou záťažou pre rozvoj Číny. Ale na druhej strane neexistovala dostatočná príprava na reštrukturalizáciu. Nedostatočná transparentnosť viedla k strate verejného majetku a nesprávnemu obohateniu malého počtu ľudí.⁴⁴

2.2 Špeciálne ekonomické zóny zavedené v Číne v roku 1980

V roku 1979 sa uskutočnila výrazná reforma, kedy sa vytvorili osobitné ekonomické zóny. V rámci nich sa zaviedli politiky voľného obchodu a preferenčné zahraničné investičné politiky.⁴⁵ Špeciálne ekonomické zóny sú geograficky vymedzené oblasti, v ktorých vlády uprednostňujú priemyselnú činnosť prostredníctvom fiškálnych a regulačných stimulov a podpory infraštruktúry. Široko sa využívajú vo väčšine rozvojových a mnohých rozvinutých ekonomikách. Aj keď niekedy výkonnosť mnohých zón zaostáva pod očakávaniami, pretože

⁴¹Wang, X.: *China's 40 Years of Reform and Development: 1978–2018*. [cit.2019-3-11]. Dostupné na interente: <<https://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n4267/html/ch10.xhtml?referer=&page=19>>

⁴² Ibid

⁴³ Ibid

⁴⁴ Ibid

⁴⁵ Ibid

neprináša významné investície alebo nevytvára hospodársky rast, o ktorý sa snažili, stále sa vyvíjajú nové zóny, pretože vlády čoraz viac súťažia o medzinárodne mobilnú priemyselnú činnosť.⁴⁶ Vláda v týchto zónach diriguje hospodársku politiku, a tak diskriminuje niektoré geografické regióny, ako aj aktivity a záujmové skupiny nad iné.⁴⁷

Skúsenosť Číny s ekonomickými zónami začala začiatkom 1980, keď boli reformy uvedené do vybratých ekonomických zón. Boli založené primárne na prilákanie zahraničných investorov, expandovaní vývozu a urýchlení nových tokov technológií. Zahraniční investori mohli zakladať podniky v týchto častiach Číny a malí výhodu lacnej pracovnej sily a vláda im poskytla výhodne dane.⁴⁸ Boli umiestnené ďaleko od centra politickej moci v Pekingu, aby minimalizovali potenciálne riziká zo zón. Šen-čen, Zhuhai, Shantou, Xiamen boli navrhnuté ako prvé ekonomické zóny.⁴⁹ Tieto štyri zóny boli založené na pobreží.⁵⁰ Výber južného mesta Šen-čen bol strategický, z dôvodu jeho polohy blízko rieky, ktorá prúdila z Hongkongu a je jedna z kľúčových oblastí, z ktorej sa Čína učila kapitalistický model ekonomického rastu a moderné metódy manažovania rušnej metropoly.⁵¹ Ako štatút ekonomickej zóny mu dáva výhody na osobitný daňový systém, prednostné zaobchádzanie so zahraničnými investormi.⁵² V čase, keď bol Šen-čen menovaný za špeciálnu ekonomickú zónu, bolo to len malé rybárske mesto s populáciou 30 tisíc obyvateľov a nie viac ako 3km² chátrajúcich budov.⁵³

V nasledujúcich rokoch sa Šen-čen rozšíril alarmujúcim tempom. Medzi rokmi 1978 a 2014 jeho HDP na obyvateľa vzrástlo o 24,569 % a do roku dosiahla populácia 12 miliónov obyvateľov. Dnes je Šen-čen považovaný za jeden z najväčších kapitalistických úspechov Číny. Kedysi chudobné, dnes jedno prosperujúce mega mesto známe ako aj technologické

⁴⁶Unctad.:*SPECIAL ECONOMIC ZONES*. [cit. 2019-6-11]. Dostupné na internete: <https://unctad.org/en/PublicationChapters/WIR2019_CH4.pdf> s. 128

⁴⁷GE, W.:*Special economic zones and the economic transition in China*. 1999. s.6

⁴⁸Garnaut R., Song L., Fang C.: *China's 40 years of Reform and Development 1978-2018*. 2018. s. 133

⁴⁹Yeung Y., Lee J., Kee G.: *China's Special Economic Zones*. [cit. 2019-20-11]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones>

⁵⁰Ibid

⁵¹Ibid

⁵²Holmes, F.: *China's New Special Economic Zone Evokes Memories Of Shenzhen*. [cit. 2019-8-11]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/greatspeculations/2017/04/21/chinas-new-special-economic-zone-evokes-memories-of-shenzhen/#326c951e76f2>>

⁵³Yeung Y., Lee J., Kee G.: *China's Special Economic Zones*. [cit. 2019-20-11]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones>s.223

centrum na svetovej úrovni, domov pre burzu cenných papierov a jedno z najrušnejších finančných centier na svete.⁵⁴

Ako Čína otvorila ekonomiku zahraničnému obchodu a investíciám, špeciálne ekonomické zóny mali okamžitý vplyv na ekonomiku. V roku 1981 predstavovali zóny 59.8 % celkových PZI v Číne a z toho podiel v Šen-čene tvoril 50.6 % a ostatné tri zóny ťažko po percente. O 3 roky neskôr, zóny tvorili 26 % všetkých PZI. Koncom roka 1985 už predstavovali zóny US\$1.17 miliardy PZI, čo predstavuje 20 % národného celku.⁵⁵

Začiatkom sa tvorcovia politík obávali nízkeho podielu priemyselných výrobkov na importe, tendencia bola nízka a ďalej vplývala záporná bilancia zahraničnej meny. Počas najbližších a formujúcich sa rokov hostili ekonomické zóny polovicu z celkového počtu spoločné podniky v Číne, z ktorých väčšina má pôvod z Hongkongu a Macau.⁵⁶

Kombinácia výhodných politík a správna kombinácia výrobných faktorov v ekonomických zónach viedla k vysokej miere hospodárskeho rastu v Číne. Podmienky boli obzvlášť priaznivé pre Šen-čen, ktorého vodcovia propagovali nové politiky a regulácie podporujúce obdobie trvalého rastu. Neexistoval žiaden nedostatok fondov na domácom či zahraničnom trhu, takmer nevyčerateľná ponuka lacnej pracovnej sily z vidieckej Číny a neustála snaha o rozšírenie výroby prostredníctvom technologických inovácií. Výsledkom je, že v porovnaní s priemerným ročným rastom HDP 10 % v rokoch 1980 - 1984, Šen-čen rástol fenomenálnou ročnou mierou 58 %, nasledovali Zhuhai 32 %, Shantou 9 % a Xiamen 13 %. V tom istom období sa ekonomika Šen-čenu rozšírila šesťnásobne, na rozdiel od 1,5-násobku v prípade Číny ako celku, 3-krát v prípade Zhuhai, 1,4 v prípade Shantou a 1,6 v prípade Xiamen. Do roku 1986 už Šen-čen vyvinul základné trhy s kapitálom, prácou, pôdou, technológiou, komunikáciou a ďalšími výrobnými faktormi.⁵⁷

Do roku 1984, keď sa potvrdil skorý úspech špeciálnych ekonomických zón, sa Čína rozhodla ďalej otvárať svoju ekonomiku rozšírením podobných úspešných politík na 14

⁵⁴Holmes, F.: *China's New Special Economic Zone Evokes Memories Of Shenzhen*. [cit. 2019-8-11]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/greatspeculations/2017/04/21/chinas-new-special-economic-zone-evokes-memories-of-shenzhen/#326c951e76f2>>

⁵⁵Yeung Y., Lee J., Kee G.: *China's Special Economic Zones*. [cit. 2019-20-11]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones>

⁵⁶Ibid

⁵⁷Ibid

pobrežných otvorených miest. V roku 1988 bola založená piata osobitná hospodárska zóna Hainan. V roku 1990 bol založený nový okres Pudong v Šanghaji, ktorý ďalej otváral oblasti pozdĺž rieky Jang-c 'obchodu a investíciám. Do roku 1992 sa koncept otvorenosti ďalej rozšíril na niekoľko miest v pohraničných oblastiach Číny a na všetky hlavné mestá provincií a autonómnych regiónov aj vo vnútornej Číne.⁵⁸

Shantou a Xiamen dosiahli priemernú mieru hospodárskeho rastu. V rozličných obdobiach bol hospodársky rast spomalený z dôvodu škandálov ako korupcie, colné nezrovnalosti a daňové úľavy. Ďalej politické situácia nad Taiwanským prielivom za posledné tri desaťročia neumožnila dvom mestám implementovať konkrétne regionálne úlohy, ktoré sa predpokladali pre ich spustenie od roku 1980. Nakoniec, Hainan ako špeciálna ekonomická zóna zažila aj nerovnomerný rozvoj. Po počiatočnom prudkom rozvoji po svojom zriadení bránila výkonnosti Hainanu realitná bublina, ako aj korupcia.⁵⁹

Od roku 1994, keď boli osobitné politiky propagované v špeciálnych ekonomických zónach, boli tiež rozšírené do viacerých častí Číny. Krajina začala podnikat' na celoštátnej úrovni. Zaviedla reformy v oblasti daňových úľav, devízovej kontroly a regulácie zahraničného obchodu. Proces rozširovania inovácií smerom von zo zón do Číny sa zovšeobecňoval ako série etáp cez experimentovanie, propagáciu a harmonizáciu. Skúsenosť Šen-čenu ako zóny, úplne nového mesta a inovačného centra, bola tak úspešná, že si zasluhuje osobitnú pozornosť sveta. Zatiaľ čo všetky štyri pôvodné špeciálne ekonomické zóny vznikli z podobného, skromného hospodárskeho pôvodu HDP, Šen-čenu do roku 2007 zatienil mnohokrát ostatné zóny.⁶⁰

2.3 Vstup Číny do Svetovej obchodnej organizácie

Vstup Číny do WTO bol míľnikom, ktorý priviedol Čínu do novej éry, aby sa mohli ďalej otvoriť svetu. 11. decembra 2001 sa Čína stáva 143. členom WTO.⁶¹ Po 15.ročnom úsilí sa oficiálne stala členom. Všetci ministri členských krajín vyjadrili súhlas so vstupom do Svetovej obchodnej organizácie. Čína po vstupe očakáva lepšiu integráciu do svetového

⁵⁸Yeung Y., Lee J., Kee G.: *China's Special Economic Zones*. [cit. 2019-20-11]. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones>

⁵⁹Ibid

⁶⁰Ibid

⁶¹WTO.: *China in the WTO: Past, Present and Future*. [cit. 2019-22-11]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/s7lu_e.pdf>

obchodu a taktiež jednoduchšie prejedenie na trhovú ekonomiku. Prvý posun, ktorý Peking zaviedol v roku 1978, keď otvoril časti svojej krajiny svetu mal úspešne za sebou.⁶²

Na konci 21. storočia bola ešte Čína v procese zapojenia sa do Svetovej obchodnej organizácie (WTO). Od deväťdesiatich rokov sa Čína stávala globálnym hráčom vo svetovej ekonomike. Vstup Číny bol najdôležitejším rozvojom novovytvorenej Svetovej obchodnej organizácie. V Číne bolo potrebné zaviazat' sa k hlbkej integrácii do globálneho obchodného systému a urobiť potrebné domáce inštitucionálne zmeny. Navonok krajiny museli obmedziť protekcionistické reakcie na vstup Číny do WTO začiatkom 21. storočia ako najväčšej obchodnej ekonomiky na svete. Hlbšia integrácia do svetového obchodu vytvorila pozoruhodné obdobie čínskeho rastu, ktorý tlačili investície a export. Podiel investícií bol čoraz viac sústredený na infraštruktúru a ťažký priemysel. Bol to najväčší podiel vôbec. Popri infraštruktúre sa taktiež veľa investícií sústredilo do stále rozmanitejšieho a sofistikovanejšieho sektora vývozu.⁶³

Na splnenie podmienok vstupu do WTO, Čína súhlasila s postupným znižovaním cieľ na poľnohospodárske a priemyselné výrobky a otvorení svojich služieb a výrobných odvetví. Zníženie cieľ by viedlo k zvýšeniu dovozu poľnohospodárskych a priemyselných výrobkov pre spotrebiteľov. Očakávalo sa, že ceny týchto výrobkov poklesnú a kvalita výrobkov by sa zlepšila v prospech čínskych spotrebiteľov. Členstvo vo WTO ovplyvnilo aj hospodársku štruktúru Číny. Štrukturálne zmeny zahŕňajú zmeny v relatívnom význame rôznych priemyselných odvetví v štátnych a neštátnych sektorov. Terciárny sektor zvýšil svoj podiel na HDP čiastočne v dôsledku vstupu Číny do WTO, ktorá mala využiť zahraničnú konkurenciu na urýchlenie hospodárskej reformy tak v priemysle, ako aj v sektore služieb. Samotná zmena štátnych podnikov na akciové spoločnosti neviedla k nahradeniu úradujúcich manažérov alebo k prijatiu nových spôsobov práce, boli odhodlaní sa udržať na svojich pozíciách a to spomalilo rast reformy. Vláda navyše nemôže, a nedovolí, aby hospodárska súťaž vstúpila k nim príliš rýchlo, kvôli strachu z vytvorenia sociálnej nestability. Pomalá rýchlosť vstupu na čínsky trh je určená harmonogramom, ktorý postupne znižuje sadzby a umožňuje zahraničným firmám postupne vstupovať do finančného a telekomunikačného

⁶²Tasr.: *Čína oficiálne vstúpila do WTO*. [cit. 2019-22-11]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/podniky-a-trhy/21846-cina-oficialne-vstupila-do-wto>>

⁶³Garnaut R., Song L., Fang C.: *China's 40 years of Reform and Development 1978-2018*. 2018. s. 109

priemyslu. Neformálne existuje byrokracia a iné prostriedky na oneskorenie zahraničnej konkurencie, ktorú môžu vykonávať predstavitelia ústrednej štátnej správy, provinčnej vlády a miestnej samosprávy.⁶⁴

Od polovice 90. rokov sa prijalo mnoho nových obchodných zákonov upravujúcich správanie spoločností, bankrot a správanie bánk a iných finančných inštitúcií. Čínsky súdny systém sa navyše modernizoval a vylepšil. Postup pri súdnych sporoch je v súčasnosti rozšírený a počet právnikov sa dramaticky zvýšil. Začiatkom roku 2000 boli tiež náznaky toho, že keďže sa krajina stáva bohatšou a vláda vynakladá väčšie úsilie na presadzovanie zákona, čínski občania majú tendenciu viac dodržiavať zákony.⁶⁵

Jednou z dôležitých úloh WTO je urovnávanie sporov v záležitostiach týkajúcich sa svetového obchodu medzi krajinami. To pomôže podporiť poriadok v medzinárodných obchodných činnostiach. Členstvo vo WTO bude mať vplyv aj na politický systém Číny. Členstvo by malo zvýšiť dopyt po demokratickej vláde a jej ponuku. Pokiaľ ide o dopyt, ďalší hospodársky rozvoj a modernizácia umožnená v rámci členstva vo WTO zvýši záujem ľudí o demokratickú vládu a ich schopnosť zúčastňovať sa na nej. Taktiež by sa mala zvýšiť ponuka, pretože Čína bude globálnejšia a modernejšia. Takéto vplyvy budú pre Čínu pozitívne ale na druhej strane to potrvá určitý čas.⁶⁶

Vstup do Svetovej obchodnej organizácie v roku 2001 slúžil nielen ako páka domácich reforiem, ale tiež zabezpečoval oveľa väčšiu konkurenciu na trhu s tovarom. Znížením dovozných ciel sa Čína stala oveľa konkurencieschopnejšou vo vývoze, ako aj životaschopnou platformou na konečnú montáž väčšiny doteraz vyvázaných produktov z Ázie, ktoré sa doteraz nevyrábali v krajine. Vstup do WTO pomohol Číne spraviť veľký skok vpred, a tiež stať sa hlavnou vývoznou silou vo svete.⁶⁷

⁶⁴Garnaut R., Song L., Fang C.: *China's 40 years of Reform and Development 1978-2018*. 2018. s. 110

⁶⁵Ibid

⁶⁶Ibid s.111

⁶⁷Ibid s.62

3 Cieľ a metodika práce

Hlavným cieľom práce je definovať súčasné postavenie Číny vo svetovom obchode a vývoj ako sa Čína zmenila v ekonomickú superveľmoc. Skúmanie sme si určili od roku 1979, ktorý považujeme za prelomový pre čínske hospodárstvo. Za vedľajšie ciele sme si stanovili porovnávať tovarovú a teritoriálnu štruktúru exportu Číny. Cieľom mojej bakalárskej práce je analyzovať zmeny, ktoré nastali v Číne, a ktorými Čína v súčasnosti čelí. Skúmali sme vývoj tovarov a krajín od roku 1979 po súčasnosť, s ktorými Čína obchodovala. Cieľom je tiež poukázať na presun od uzavretej ekonomiky k otvorenej a zaujať pozície ako svetového lídra v exporte. Za parciálne ciele sme si stanovili skúmanie budúceho smerovania Číny vo svetovom obchode:

- Skúmať budúce smerovanie v projekte Made in China 2025
- Analyzovať vplyv konfliktu s USA na ekonomiku Číny
- Zisťovať vývoj v projekte Nová hodvábna cesta Číny

V práci sme hlavne využívali zahraničné internetové zdroje, databázy, vedecké publikácie a články, z ktorých bola väčšina ekonomicky zameranými stránkami. Z nich sme analyzovali vývoj ekonomiky Číny.

V prvej kapitole sme skúmali vývoj svetového obchodu a vyzdvihovali sme najmä rastúce postavenie Ázie po druhej svetovej vojne. V druhej kapitole sme sa podrobnejšie venovali vývoju v Číne a analyzovali sme, aké opatrenia implementovala na dosiahnutie vysokého ekonomického rastu. Táto kapitola bola náročnejšia na písanie, pretože celý vývoj je veľmi obsiahly a bolo ťažké vybrať tie najdôležitejšie zmeny, ktorými Čína prešla. Taktiež sme čerpali z veľa zdrojov, ktoré mali iný uhol pohľadu na zavedené reformy v Číne. V štvrtej kapitole sme porovnávali vývoj, aby sme, čo najpresnejšie definovali vývoj štruktúry exportu a importu Číny vo svetovom obchode. Pri písaní sme nemali problémy s hľadaním zdrojov, keďže problematika postavenia Číny a vývoj jej hospodárstva je obsiahla téma a veľa autorov sa venuje pozícií Číny vo svetovom obchode. Využívali sme najmä zdroje v anglickom jazyku a hľadali sme najmä novšie články pri písaní podkapitol o plánoch Číny a jej budúcom smerovaní vo svetovom hospodárstve.

4 Analýza zahraničného obchodu Číny od 80. rokov po súčasnosť

Čína je dnes najväčším exportérom na svete, pričom na začiatku 21. storočia prekonal aj takých exportných lídrov, akými sú USA alebo Nemecko. Aj vďaka exportným úspechom sa Číne podarilo výrazne znížiť mieru chudoby v krajine. Úspech Číny je v skutočnosti jasným dôkazom sily kapitalizmu. Čína postupne prijala princípy ekonomiky voľného trhu, zaviedla súkromné vlastníctvo a postupne obmedzovala vplyv štátu na čínske hospodárstvo. Štát stále má významnú pozíciu, ale v krátkom čase obmedzila jej vplyv na čínsky obchod. Pre mnohých rok 1978 znamenal začiatok rušného obdobia cestovania do zahraničných krajín, ktoré prinieslo cenné ekonomické poznatky a Čína ich tak aplikovala doma. Čínske delegácie uskutočnili viac ako 20 ciest do viac ako 50 krajín vrátane Japonska, Thajska, Malajzie, Singapuru, Spojených štátov, Kanady, Francúzska, Nemecka a Švajčiarska. Pre Čínu bol obzvlášť zaujímavý hospodársky úspech iných ázijských krajín.⁶⁸

4.1 Vývoj tovarovej štruktúry zahraničného obchodu Číny

Keď Čína otvorila v roku 1979 svoje mestá a začala politiku voľného obchodu, medzi tovary, ktoré exportovala patrila ropa, ropné výrobky a súvisiace materiály, ktoré spolu tvorili 21,66 %. Druhé miesto s 13,80 % patrilo textilnému vláknu, výrobkom vytvoreným z toho a súvisiacim výrobkom. Odevy a odevné doplnky tvorili v roku 1980 9,31 %. Veľkou skupinou, ktorú Čína exportovala tvorilo jedlo, ovocie, zelenina, mäso, ryby, cukor, káva spolu predstavovali skoro 17 %. Štvrtou veľkou skupinou boli suroviny, ktoré tvorili odevné doplnky, obuv, nábytok a jeho časti, cestovné potreby a kabelky tie predstavovali spolu 16,75 %. Zaujímavou skupinou sú stroje a vozidlá, ktoré zahŕňajú elektrické stroje, prístroje a zariadenia, ich časti a súčasti, stroje špecializované na konkrétne priemyselné odvetvia, telekomunikačné, zvukové záznamové a reprodukčné zariadenia, cestné vozidlá tie dokopy predstavovali 3,23 %.⁶⁹

⁶⁸Zitelmann R.: *China's Economic Success Proves the Power of Capitalism*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/rainerzitelmann/2019/07/08/chinas-economic-success-proves-the-power-of-capitalism/#15dd0283b9d7>>

⁶⁹Atlas of economic complexity.: *What did China export in 1980?*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1980&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>

Tovarová štruktúra čínskeho importu sa od tovarovej štruktúry exportu výrazne odlišovala. Prvé miesto zastupovali stroje a vozidlá, potom nasledovali výrobcovia materiálov, suroviny, jedlo a chemikálie. Celkový import v roku 1980 predstavuje 17 miliárd dolárov, v roku 1979 12,4 miliárd.⁷⁰

O päť rokov neskôr je vidieť na čínskom exporte zmeny. Nárast exportu v priebehu piatich rokov predstavoval zvýšenie o 95 %. Celkový export bol v hodnote 33,1 miliardy dolárov. Ropa, ropné výrobky a súvisiace materiály stále obsadzovali prvú priečku s 20,32 %. Suroviny, ktoré tvorili odevné doplnky, obuv, nábytok a jeho časti, cestovné potreby, kabelky tie zaznamenali nárast na 18,21 %. ⁷¹

Import mal hodnotu 42.1 miliardy dolárov. V roku 1980 to bolo 17 miliárd, čo predstavuje nárast medzi rokmi 1980 a 1985 o 140 %. Stroje a vozidlá, ktoré zahŕňajú elektrické stroje, prístroje a zariadenia, ich časti a súčasti, stroje špecializované na konkrétne priemyselné odvetvia, telekomunikačné, zvukové záznamové a reprodukčné zariadenia a cestné vozidlá tvorili najväčší podiel importu Číny. Tvorilo to skoro 39%. Je to štvornásobne viac oproti roku 1980. Len po 5 rokoch je vidieť veľké zmeny v objeme tovarov, ktoré Čína exportovala a importovala. Pred otvorením prvých ekonomických zón medziročný nárast nebol výrazný, zlom prišiel po roku 1979.⁷²

Celkový export v roku 1990 predstavoval 82 miliárd dolárov, čo je nárast za 5 rokov o viac ako 52 miliárd dolárov v celkovom exporte krajiny. Najväčší podiel na exporte malo oblečenie, ktoré tvorili obuv, tričká, blúzky, batožina, pánske obleky, sukne a rôzne iné výrobky z textilu spolu mali 29 %. Textilné materiály ako bavlna, hodváb, syntetické vlákna tvorili 3. najväčší export s 7,3 %. Veľké množstvo pracovnej sily sa presunulo do výroby textilnej výroby, z čoho si Čína zabezpečila prvenstvo vo svetovom exporte. Druhou najväčšou kategóriou exportu bola elektronika, ktorá predstavovala 18 % exportu Číny.

⁷⁰Atlas of economic complexity.: *What did China import in 1980?*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1980&tradeDirection=import&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>

⁷¹Atlas of economic complexity.: *What did China export in 1985?*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1985&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>

⁷²Atlas of economic complexity.: *What did China import in 1985?*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1985&tradeDirection=import&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>

Tvorili ju hry, hračky, prenosné stereá, domáce elektrické spotrebiče, rôzne stereofónne vybavenie, telefónne linky, farebné televízory, ďalšou skupinou boli stroje.⁷³

Import v roku 1990 predstavoval 48,5 miliardy dolárov. Oproti roku 1985 ide o 44 % nárast. Prvé miesto tvorili stroje s 28 %, ďalej nasleduje elektronika 12 %. Cereálne a zeleninové oleje predstavovali 9 %, potom 8,2 % textilné látky, chemikálie a výrobky súvisiace so zdravím dosahovali 6,8 %.⁷⁴

Export roku 1995 predstavoval 209 miliárd amerických dolárov. V porovnaní s rokom 1980, keď Čína zaviedla prvé ekonomické zóny, je tento objem exportu 12-krát väčší. Najväčšiu časť exportu tvorí oblečenie, ako topánky, tričká blúzky, obleky, spolu 29%. Druhé miesto patrí elektronike, ktorá má trend rásť. V roku 1995 predstavuje 26% , čo je 55,1 miliardy dolárov. Oproti roku 1980 ide o nárast o vyše 400%. Ďalej nasledujú stroje s 6,3 % a domáce a kancelárske produkty so 4,9 %.⁷⁵

Import tvorí spolu 104 miliardy dolárov. Prvé miesto obsadil import so strojmi 26 %, ďalej nasleduje elektronika 15 % chemikálie a výrobky súvisiace so zdravým dosahovali 7,1 %. Import oproti roku 1990 narástol o 55,5 miliardy, čo je viac ako 50 %.⁷⁶

V roku 2000 prišiel zlom. Na prvom mieste exportu sa nachádza elektronika, ktorú tvoria hračky a hry, počítačové časti a doplnky, telekomunikačné časti a doplnky, video , zvukové nahrávače, rádia a rôzne elektronické zariadenia, baterky , hodinky, ktoré tvoria spolu 36 % . Hodnota tohto exportu je 132 miliárd amerických dolárov. Druhé miesto tvorilo oblečenie 23% a potom stroje 8 %. Ďalej export tvorili stavebné materiály a vybavenie, domáce a kancelárske výrobky, textil a tkaniny.⁷⁷

⁷³OEC.: *What does China export? (1990)*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/1990/>

⁷⁴OEC.: *What does China import? (1990)*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/1990/>

⁷⁵OEC.: *What does China export? (1995)*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/1995/>

⁷⁶OEC.: *What does china import? (1995)*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/1995/>

⁷⁷OEC.: *What does China export? (2000)*. [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2000/>

Import predstavoval spolu 183 miliárd dolárov. Hlavné skupiny, ktoré patrili k čínskemu importu sú elektronika 25 %, stroje 16 %, chemikálie a výrobky súvisiace so zdravým 9,7 %, olej 8,3 %, kovové produkty 4,2 %. ⁷⁸

V roku 2005, keď už Čína bola členom WTO, export tvoril 935 miliardy dolárov. Oproti roku 1980 je to neuveriteľný nárast. V roku 1980 predstavoval export 16,8 miliardy dolárov. Ide o 55- násobný nárast. Najväčšiu časť z toho predstavovala elektronika, 4,9 % tvorili počítačové časti a doplnky, 4,4 % periférne zariadenia. Druhá skupina je oblečenie s podielom na exporte 16 %. Treťou najväčšou skupinou sú stroje, ktoré predstavujú 9,8 %. Stavebné materiály a vybavenie tvorí 6,4 %. ⁷⁹

Celkový import pre rok 2005 tvorí 531 miliárd. Najviac Čína dovážala elektroniku 31 %, stroje 16 %, chemikálie a produkty spojené so zdravým 9,7 %, olej 8,8 %. ⁸⁰

V roku 2010 je vidieť veľkú dominanciu elektroniky, ktorá tvorila čínsky export. Celkovo spolu predstavovala 47%, čo je 830 miliárd dolárov. Export elektroniky tvorili s najväčším podielom počítače, nasledovali telefóny, vysielacie zariadenia, kancelárske zariadenia. Celkový export Číny bol 1,75 bilióna dolárov. ⁸¹

Import Číny v roku 2010 predstavoval 1,1 bilióna dolárov. Najväčšiu časť tvorili stroje ako integrované obvody, strojové zariadenia s individuálnymi funkciami, ďalej nasledovali minerálne produkty ako surová ropa, železná ruda, tretia najväčšia skupinu predstavujú kovy. Čína najmä dováža nerastné suroviny, ktorých má nedostatok. ⁸²

Rok 2017 predstavuje stále rastúcu moc Číny. Celkový export má hodnotu 2,4 bilióna. Najväčší podiel na exporte predstavujú stroje ako počítače, vysielacie zariadenia, kancelárske zariadenia, integrované obvody. Spolu 49%, čo je 1,17 miliardy dolárov. Druhé miesto patrí textilu 9,9%. Ďalej Čína exportovala chemikálie 9,9 %, kovy 7,1 % , vozidlá 3,2 % , plastové

⁷⁸OEC.: *What does China import? (2000).* [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2000/>

⁷⁹OEC.: *What does China export? (2005).* [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2005/>

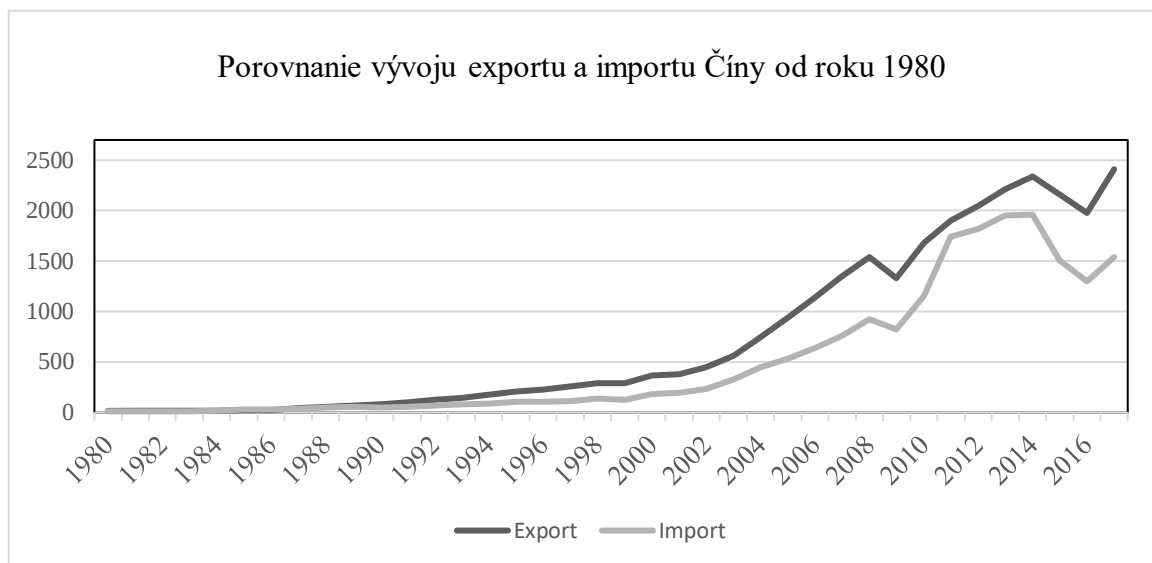
⁸⁰OEC.: *What does China import? (2005).* [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2005/>

⁸¹OEC.: *What does China export? (2010).* [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2010/>

⁸²OEC.: *What does China import? (2010).* [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2010/>

produkty 4,2 %.⁸³ Najväčšiu časť na importe predstavovali stroje 30 %. Z toho 13 % tvorili integrované motory, Ďalšiu časť tvorili minerálne produkty, surová ropa, železná ruda, autá, sójové bôby a zlato.⁸⁴

Nasledujúci graf znázorňuje nárast exportu a importu Číny od roku 1980.

Graf 1: Vývoj exportu a importu Číny od roku 1980 v miliardách USD⁸⁵

4.2 Vývoj teritoriálnej štruktúry čínskeho exportu

Na začiatku 80. rokov minulého storočia nehrala Čína ešte dôležitú úlohu vo svetovom hospodárstve, keď bola iba 11. najväčšou ekonomikou sveta. Rokmi ako Čína rástla sa jej HDP zväčšoval. Vstup Číny do Svetovej obchodnej organizácie a do programu kvalifikovaných zahraničných inštitucionálnych investorov, ktorý umožňuje zahraničným investorom zúčastňovať sa na burzách v Číne, prispel k hospodárskemu rastu krajiny. Dnes je Čína na 2. priečke za USA od roku 2010, v 2019 dosiahla Čína 14,55 bilióna USD.⁸⁶

Čínsky obchodní partneri v roku 1980 boli hlavne ázijské krajiny, kde Čína spolu vyvážala až 65 % tovarov. Medzi top hlavné exportné trhy patrili Hongkong, Japonsko,

⁸³OEC.: *What does China export?* (2017). [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2017/>

⁸⁴OEC.: *What does China import?* (2017). [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2017/>

⁸⁵OEC.: *What is the trade balance for China?* (1962-2017). [cit.2020-17-3]. Dostupné na internete: <<https://oec.world/en/visualize/line/sitc/show/chn/all/all/1962.2017/>>

⁸⁶Ghosh, I.: *The People's Republic of China: 70 Years of Economic History*. [cit.2020-17-3]. Dostupné na internete: <<https://www.visualcapitalist.com/china-economic-growth-history/>>

Singapur a Thajsko. Medzi európskymi krajinami to bolo Nemecko, Francúzsko, Taliansko. Významnými trhmi bolo aj USA, Kanada, Austrália.⁸⁷

Od roku 1985 USA sa stali dôležitejšou exportnou krajinou Číny. Podiel USA na celkovom exporte Číny bol 16 %. V popredí stále dominujú ázijské krajiny, ktoré tvoria 69 %. Zvyšné percentá tvoria európske krajiny, Austrália a najmenší podiel má Afrika.⁸⁸

V roku 1990 prevláda zvyšujúci sa trend USA a európskych krajín na čínskom exporte. Spolu USA a Európa tvoria 39 %. Ázijské krajiny sú stále hlavnými vývoznými trhmi Číny, Najviac exportu smeruje do Hongkongu a to 34 %.⁸⁹

V roku 1995 sa podiely USA a Európy zväčšili. V Európe najviac exportu smeroval do Nemecka, Francúzska a Talianska. Najväčší podiel na čínskom exporte má Hongkong 30 %, druhou krajinou je USA 21 %.⁹⁰

USA v roku 2000 už bolo hlavným exportným trhom Číny. Až 26 % exportu smerovalo do USA, 23 % išlo do Hongkongu, tretím najväčším odberným trhom bolo Japonsko. Štvrtým a najväčším v Európe bolo Nemecko.

Od roku 2005 je vidieť rastúci trend Európy ako exportujúceho trhu Číny. V roku 2000 predstavoval export do Európy 18 %, v roku 2005 je to 22 %, v roku 2010 24 %. Podiel exportu je do Severnej Ameriky o 1 % vyšší než do Európy v roku 2010. Na začiatku 21. storočia bola Severná Amerika výrazne podstatnejším exportným trhom.⁹¹

V súčasnosti najviac exportu z Číny v rámci kontinentov smeruje do ázijských krajín, potom nasleduje Severná Amerika, Európa, Afrika, Južná Amerika a Oceánia. Z krajín najviac Čína exportuje do USA, Hongkongu, Japonska, Južnej Kórei a Nemecka.⁹²

⁸⁷OEC.: *Where does China export to? (1980)*. [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1980/>

⁸⁸OEC.: *Where does China export to? (1985)*. [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1985/>

⁸⁹OEC.: *Where does China export to? (1990)*. [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1990/>

⁹⁰OEC.: *Where does China export to? (1995)*. [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1995/>

⁹¹OEC.: *Where does China export to? (2010)*. [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/2010/>

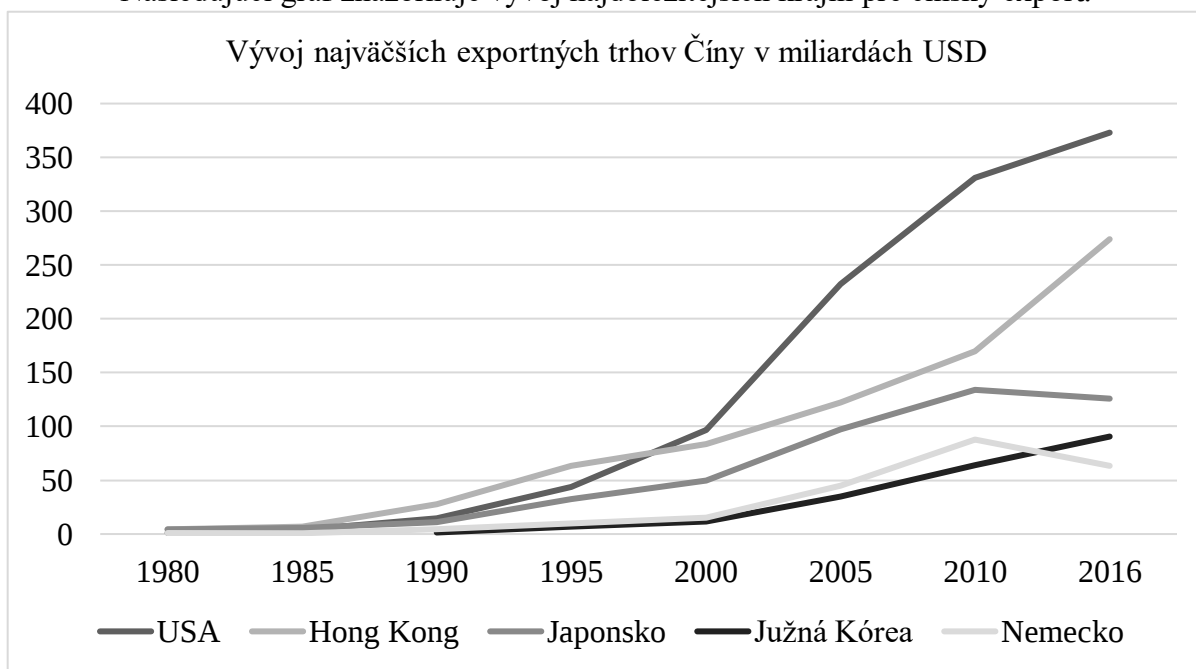
⁹²Workman, D.: *China's Top Trading Partners*. [cit. 2020-17-4]. Dostupné na internete: <<http://www.worldstopexports.com/chinas-top-import-partners/>>

Nasledujúci graf znázorňuje vývoj čínskeho exportu. Znázornené sú tri najväčšie kontinenty, kam smeroval najväčší podiel čínskeho exportu.

Graf 2: Vývoj 3 najväčších exportných trhov od roku 1980 po 2018 v miliardách USD⁹³

Nasledujúci graf znázorňuje vývoj najdôležitejších krajín pre čínsky export.

Graf 3: Najväčší exportní partneri Číny⁹⁴

⁹³OEC.: *Where does China export to? (1980-2017)*. [cit.2020-18-3]. Dostupné na internete: <<https://oec.world/en/visualize/line/sitc/export/chn/show/all/1980.2017/>>

⁹⁴Trading economics.: *China Exports By Country*. [cit.2020-17-3]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/china/exports-by-country>>

USA je roky najdôležitejší exportný trh Číny. Počas posledných 20 rokov americkí investori investovali 100 miliárd do Číny, najmä do výroby.⁹⁵ Americkí spotrebitelia sú najväčší zákazníci pre čínske tovary. Do USA smeruje ročne približne 20 %, čo je najväčší podiel na čínskom exporte. V roku 2016 predstavoval export do USA 373 miliárd amerických dolárov.⁹⁶ V roku 2019 Čína vyvážala tovar v celkovej hodnote viac ako 17,2 bilióna Juanov a dovážala tovar v hodnote 14,3 biliónov Juanov. Z toho exportovala do USA 16,7 %, čo je stále najviac z krajín, s ktorými Čína obchoduje. Taktiež sa Čína umiestnila na druhom mieste medzi krajinami s najväčším hrubým domácim produktom po Spojených štátoch amerických.⁹⁷

4.3 Súčasné výzvy a plány Číny v oblasti zahraničného obchodu

Rýchly ekonomický rast predbehol tempo inštitucionálneho rozvoja v Číne, a preto musí dnes Čína čeliť dôležitým výzvam, aby zabezpečila cestu vysokej kvality a udržateľného rozvoja. Úloha štátu sa musí vyvíjať a zameriavať na poskytovanie stabilných očakávaní trhu a jasné a spravodlivé podnikateľské prostredie, ako aj na posilnenie regulačného systému a právneho štátu s cieľom ďalej podporovať trhový systém. Čína je vzhľadom na svoju veľkosť stredobodom dôležitých otázok regionálneho a globálneho rozvoja. Udržiavanie hospodárskeho rastu na primeranej úrovni má navyše významné vedľajšie účinky na rast zvyšku svetovej ekonomiky. Mnohé z komplexných výziev v oblasti rozvoja, ktorým Čína čelí, sú relevantné pre ostatné krajiny, vrátane prechodu na nový model rastu a podpory cesty s nízkou uhlíkovou energiou. Čína má rastúci vplyv na ostatné rozvojové ekonomiky prostredníctvom obchodu, investícií a nápadov.⁹⁸

4.3.1 *Budúce smerovanie čínskej ekonomiky v kontexte projektu Made in China 2025*

Čínska štátna rada v roku 2015 predstavila národný plán s názvom „Made in China 2025“, ktorý sa zameriava na podporu výroby. Plán bol schválený premiérom Li Keqiangom.

⁹⁵Fordham, E.: *Who is China's biggest trading partner?*. [cit. 2020-20-4]. Dostupné na internete: <<https://www.foxbusiness.com/markets/china-trade-partner-us-war>>

⁹⁶OECD.: *Where does China export to? (2016)*. [cit. 2020-20-4]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/2016/>

⁹⁷Blazyte, A.: *Distribution of Chinese exports in 2019, by trade partner*. [cit.2020-20-4]. Dostupné na internete: <<https://www.statista.com/statistics/270326/main-export-partners-for-china/>>

⁹⁸World bank.: *The World Bank In China*. [cit.2020-23-3]. Dostupné na internete: <<https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>>

„Made in China 2025“ je prvý 10 ročný plán, ktorý posunie Čínu z výroby na nízkej úrovni na výrobcu špičkových tovarov.⁹⁹

Čína investovala veľké zdroje do vzdelávania a odbornej prípravy. V období rokov 2000 až 2016 zdvojnásobila investície do výskumu a vývoja. Know-how však závisí aj od zahraničných investícií a medzinárodného obchodu, ktoré uľahčujú prístup ku globálnym znalostiam a technológiám. Prístup Číny núti zahraničné firmy vstupovať do spoločných podnikov s domácimi hráčmi a s veľmi slabou ochranou duševného vlastníctva. Čínska stratégia do roku 2025 sa zameriava na budovanie silných a konkurencieschopných odvetví. Inovácia narúša existujúce priemyselné odvetvia a preto Čína vyradila niektoré štátne spoločnosti, aby umožnila rozvoj pre novovznikajúci sektor.¹⁰⁰

„Made in China 2025“ je len jedna z možností na vytvorenie rozvoja zameraného na inováciu, ktorý sa stal jasnou prioritou pod vedením Si Ťin-pchinga. Spustenie tejto iniciatívy odrážalo reakciu na oslabenie čínskych výrobných kapacít a taktiež sa snažila Čína využiť príležitosť na dosiahnutie nového zdroja rastu. Značka Made in China 2025 oprávnene vyvoláva silné obavy USA. Made in China by pomohla Číne vyvinúť sa v technologickú silu a tá by súperila s americkými poprednými značkami. Tento technologický rozmer Číny je súčasťou budúceho smerovania, ktorým sa výroba Číny bude uberať. Tento plán pomôže Číne stať sa technologickou veľmocou s globálnymi ambíciami.¹⁰¹

Cieľom Made in China 2025 je transformovať Čínu na výrobnú superveľmoc. V pláne sa zdôraznilo najmä 10 prioritných sektorov, ktoré zahŕňajú informačné technológie novej generácie, moderné numerické riadiace stroje, robotiku, leteckú techniku vrátane leteckých motorov a palubného vybavenia, biofarmaceutické a vysokovýkonné lekárske vybavenie.¹⁰²

V čase, keď sa čínska ekonomika spomaľuje, tak zameranie sa na rozvíjajúce sa odvetvia je prostriedkom na udržanie a zlepšenie ekonomického rastu Číny. Napríklad aj

⁹⁹Xinhua.: 'Made in China 2025' plan unveiled. [cit.2020-23-3]. Dostupné na internete: <http://www.chinadaily.com.cn/business/2015-05/19/content_20760528.htm>

¹⁰⁰ Annunziata M.: *Seven Steps To Success (Or Failure) For 'Made In China 2025'*. [cit. 2020-24-3]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/marcoannunziata/2018/08/10/seven-steps-to-success-or-failure-for-made-in-china-2025/#5285a7405703>>

¹⁰¹Kania B. E.: *Made in China 2025, Explained*. [cit. 2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2019/02/made-in-china-2025-explained/>>

¹⁰² Ibid

snaha o pokroky v inteligentnej výrobe sa považuje za nevyhnutnú na zabezpečenie budúcej konkurencieschopnosti pri primyslenej revolúcii 4.0.¹⁰³

Made in China 2025 sa inšpirovalo podrobnou štúdiou nemeckej iniciatívy „Industry 4.0“, preto tieto ciele nie sú pre Čínu jedinečné. Čína sa usilovala o sebestačnosť v technológiách. Inovácie sa stávajú vysoko globalizovanými odvetviami. Cieľom Číny je nie len dobehnúť vyspelé ekonomiky, ale aj im konkurovať a vytlačiť ich z dominantného postavenia v týchto odvetviach.¹⁰⁴

Administratíva amerického prezidenta Donalda Trumpa zaradila odvetvia a výrobky spojené s týmto plánom do samého centra obchodného sporu. Okrem znižovania obchodného deficitu je cieľom Trumpovej administratívy zabrániť tomu, aby sa Čína stala konkurenčnou silou, a preto americko-čínska politika začína pripomínať obchodnú vojnu. Požiadavky Donalda Trumpa sú, aby Čína znížila štátnu podporu pre odvetvia špičkových technológií, zastavila zahraničné spoločností zdieľať základné technológie s čínskymi podnikmi, odstránila obmedzenia vlastníctva prichádzajúcich investícií, neotvárala sa viac zahraničným tovarom a službám, zastavila cieľ stať sa sebestačnou v technológiách a výrobkoch s vysokou pridanou hodnotou.¹⁰⁵

4.3.2 *Narastajúca moc Číny vo svetovom obchode a postoj USA voči Číne*

Už počas prezidentskej kampane v USA sa stala Čína centrom rétoriky republikánskeho kandidáta Donalda Trumpa, ktorý po nástupe do Bieleho domu začal svoje spomínané sľuby plniť. Konflikt medzi USA a Čínou začal v roku 2018, keď americký prezident Donald Trump uvalil clá na Čínsky dovoz v hodnote 50 miliárd dolárov. Trump hovorí, že chce zastaviť nespravodlivé transfery amerických technológií a duševného vlastníctva do Číny a hlavne chrániť pracovné miesta Američanov. Clá, ktoré zaviedol teoreticky zlacnia výrobky vyrobené v USA oproti dovážaným výrobkom, a tak povzbudia spotrebiteľov, aby si kúpili americké výrobky. Ide o to, že by podporili miestne podniky a

¹⁰³Kania B. E.: Made in China 2025, Explained. [cit. 2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2019/02/made-in-china-2025-explained/>>

¹⁰⁴Ibid

¹⁰⁵Greenber, G. Will 2019 see an end to 'Made in China'? [cit.2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/c4e86ff8-33a8-11e9-bb0c-42459962a812>>

podporili národné hospodárstvo.¹⁰⁶ Čína toto rozhodnutie vníma tak, že USA chce obmedziť ich rast ako globálnej mocnosti.¹⁰⁷ Cieľom tarifnej politiky pána Trumpa je povzbudiť spotrebiteľov, aby kupovali americké výrobky tým, že dovážaný tovar zdražujú.

USA uvalili clá na viac ako 360 miliárd dolárov čínskeho tovaru a Čína uvalila odvetné clá na viac ako 110 miliárd dolárov amerických výrobkov. USA pridala v roku 2018 ďalšie tri kolá taríf a štvrté v septembri minulého roka. Peking odvetil s clami v rozmedzí od 5 % do 25 % na americký tovar.¹⁰⁸ Čína zrušila všetky dovozné zmluvy na sôjové bôby. Trumpove clá zvýšili náklady na dovážanú oceľ, ktorá väčšina pochádza z Číny.¹⁰⁹

V roku 2018 USA doviezli 539,5 miliárd dolárov v tovaroch z Číny a na oplátku predali 120,3 miliárd dolárov Číne. Rozdiel medzi týmito dvoma číslami je 419,2 miliárd dolárov, čo pre USA predstavuje obchodný deficit. Tento deficit sa už roky zvyšuje, pretože výroba sa presunula do lacnej Číny. Pre Trumpa predstavujú obchodné deficity existenčnú hrozbu pre pracovné miesta v USA a národnú bezpečnosť. Čína tvorí najväčšiu časť obchodného deficitu USA, tieto obavy však stoja aj za spormi s Európskou úniou, Kanadou a Mexikom.¹¹⁰

USA oficiálne obvinili Čínu z manipulácie jej meny s cieľom získať nespravodlivú konkurenčnú výhodu vo svetovom obchode. Čína spochybnila obvinenie USA z úmyselného zničenia medzinárodného poriadku. Medzinárodný menový fond je na strane Číny a tvrdí, že devalvácia juanu je do značnej miery v súlade so zhoršujúcimi sa ekonomickými podmienkami v Číne.¹¹¹

Konflikt medzi USA a Čínou viedol k bilaterálnemu poklesu obchodu, k zvýšeniu cien spotrebiteľov a k diverzifikácii obchodu. Čínske firmy začali absorbovať časť ciel znižovaním cien svojich vývozov. Sektor kancelárskych strojov a komunikačných zariadení bol zasiahnutý najťažšie a utrpel zníženie dovozu USA z Číny o 15 miliárd dolárov, keďže obchod s colným tovarom v týchto odvetviach klesol v priemere o 55 %. Zatiaľ, čo Čína

¹⁰⁶BBC.: *US-China trade row: What has happened so far?*. [cit.2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-44529600>>

¹⁰⁷BBC.: *A quick guide to the US-China trade war*. [cit.2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-45899310>>

¹⁰⁸Ibid

¹⁰⁹Amadeo, K.: *US Trade Deficit With China and Why It's So High*. [cit. 2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/u-s-china-trade-deficit-causes-effects-and-solutions-3306277>>

¹¹⁰Rushe, D.: *Here are the reasons for Trump's economic war with China*. [cit. 2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/us-news/2019/aug/23/trump-china-economic-war-why-reasons>>

¹¹¹Ibid

stráca v obchode s USA, tak ostatné ekonomiky získavajú. Mexiko, Európska únia, Vietnam zvýšili svoje exporty do USA.¹¹²

Čínsky export do USA klesol celkovo o 30 % od vypuknutia konfliktu medzi krajinami. Export telefónov klesol o 16 %. Najviac zasiahnutým exportným tovarom sú televízory a monitory, počítačové časti a videohry. Počítačový dovoz klesol na 5,72 miliardy dolárov z 35 miliárd. Dovozy videohier klesol na 1,53 miliardy dolárov z 8,95 miliardy, vývoz častí motorových vozidiel klesol na 2,46 miliardy dolárov z 10 miliárd.¹¹³

Čína a USA v januári 2020 podpísali prvú obchodnú dohodu, v ktorej sa Čína zaviazala zvýšiť svoj dovoz z USA o najmenej 200 miliárd dolárov v porovnaní s úrovňou v roku 2017, zvýšiť nákupy poľnohospodárstva o 32 miliárd dolárov, priemyselnej výroby o 78 miliárd dolárov, energiu o 52 miliárd dolárov a služby o 38 miliárd dolárov. Čína sa dohodla, že podnikne viac krokov proti falšovaniu a umožní spoločnostiam ľahšie podniknúť právne kroky proti krádeži obchodného tajomstva. USA si zachovávajú až 25 % clá na čínsky tovar v hodnote 360 miliárd dolárov.¹¹⁴

4.3.3 Nová hodvábna cesta Číny

Prezident Číny Si Ťin-pching oznámil v roku 2013 že, Čína má zriadiť nový dvojité obchodný koridor, ktorý má znovu otvoriť cesty medzi Čínou a jej susedmi na západe, predovšetkým so strednou Áziou, Blízkym východom a Európou. Podľa akčného plánu vydaného v roku 2015 má táto iniciatíva zahŕňať pozemné a námorné trasy s cieľom zlepšiť obchodné vzťahy v regióne predovšetkým prostredníctvom investícií do infraštruktúry.¹¹⁵ Trasa sa tiahne do oblasti Baltského mora cez strednú Áziu a Rusko, do oblasti Stredozemného mora cez strednú Áziu a západnú Áziu a do oblasti Indického oceánu cez

¹¹²Unctad.: *Trade war leaves both US and China worse off*. [cit. 2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>>

¹¹³Roberts, K.: *China Trade War Losses At \$84 Billion And Counting — Does New Data Suggest Tide Turning Toward U.S.?*. [cit.2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/kenroberts/2019/12/16/china-trade-war-losses-at-84-billion-and-counting---does-new-data-suggest-tide-turning-toward-us/#6ac04db7bd40>>

¹¹⁴BBC.: *US and China sign deal to ease trade war*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-51114425>>

¹¹⁵Lockhart, A.: *China's \$900 billion New Silk Road. What you need to know*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2017/06/china-new-silk-road-explainer/>>

juhozápadnú Čínu.¹¹⁶ Cieľom schémy v hodnote 900 miliárd dolárov je začať novú éru globalizácie, z ktorej budú mať úžitok všetci. Čína tvrdí, že nakoniec poskytne až 8 biliónov dolárov na infraštruktúru v 68 krajinách, čo predstavuje až 65% svetovej populácie a tretinu svetového HDP.¹¹⁷

Jedným silným stimulom je, že trans-euroázijská obchodná infraštruktúra by mohla posilniť chudobnejšie oblasti na juhu Číny a tiež podporiť svetový obchod. Očakáva sa, že z toho budú mať úžitok aj domáce regióny, najmä menej rozvinuté pohraničné regióny na západe krajiny, ako napríklad Sin-t'iang. Ekonomické prínosy sú mnohé, ako na domacom trhu, tak aj v zahraničí, ale možno podstatnejšie je, že obchodovanie s novými trhmi by mohlo viesť k udržaniu prosperity čínskej národnej ekonomiky na dlhší čas. Medzi domáce trhy, ktoré budú profitovať z budúceho obchodu, patria čínske spoločnosti ako napríklad dopravné a telekomunikačné, ktoré sú pripravené na to, aby sa stali globálnymi značkami.¹¹⁸ Zníženie vývozu do rozvinutých krajín a spomalenie rastu infraštruktúry doma viedlo Čínu k tomu, aby inde hľadala východiská k hospodárskemu rastu, ktoré zažila od hospodárskych reforiem Tenga Siao-pchinga.¹¹⁹ Nová hodvábna cesta pomôže Číne vyvážať jej nadmernú kapacitu, vytvárať nové vývozné trhy pre čínske stavebné a strojárské spoločnosti a rozvíjať globálne obchodné vzťahy. Veľká nadmerná kapacita v priemysle krajiny, najmä výroba ocele a ťažkého zariadenia, by mohla nájsť lukratívne odbytové trhy pozdĺž novej hodvábnej cesty, čo by mohlo čínskej výrobe umožniť, aby prešla na výrobu kvalitnejšieho elektronického tovaru.¹²⁰ Tento hospodársky projekt sa sústreďuje na prepojenosť, reciprocitu, spoluprácu a vytvorenie čínskeho regionálneho vodcovstva.¹²¹

Niektorí západní diplomati považujú novú hodvábnu cestu za novú podporu čínskeho vplyvu na celom svete. Čína sa rozrastá na geopolitické ťažisko, snaží sa o vytvorenie nových

¹¹⁶Kelly. *The New Silk Road — The Belt and Road Initiative*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.chinahighlights.com/silkroad/new-silk-road.htm>>

¹¹⁷Lockhart, A.: *China's \$900 billion New Silk Road. What you need to know*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2017/06/china-new-silk-road-explainer/>>

¹¹⁸Ibid

¹¹⁹The new silk road project.: *The New Silk Road*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.thenewsilkroadproject.com/the-new-silk-road>>

¹²⁰Lockhart, A.: *China's \$900 billion New Silk Road. What you need to know*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2017/06/china-new-silk-road-explainer/>>

¹²¹The new silk road project.: *The New Silk Road*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.thenewsilkroadproject.com/the-new-silk-road>>

obchodných vzťahov, ktoré sú kľúčom ku čínskej stratégii. Ak sa prepojí Čína viac s ostatnými krajinami, tak by sa mohla stať významnejším motorom globálnej ekonomiky.

V priebehu piatich rokov môže 62 krajín zaznamenať investície až do výšky 500 miliárd dolárov. Väčšina z nich by smerovala do Indie, Ruska, Indonézie, Iránu, Egypta, Filipín a Pakistanu.¹²²

Pakistan je jedným z najvýznamnejších podporovateľov novej hodvábnej cesty. Bývalý predseda vlády Pakistanu Nawaz Sharif uviedol, že obchodná cesta je začiatkom novej éry medzikontinentálnej spolupráce.¹²³

Táto iniciatíva je stále nejasným konceptom, ktorý nemá presne definované parametre. Mapa, ktorá bola vytvorená nemá definovaný časový rámec projektu ale je však určite dlhodobý a vyžaduje určite cez 30 rokov na jeho úplnú implementáciu. Rok 2049 je z dôležitých rokov pre Čínu, pretože je to 100. výročie založenia Čínskej ľudovej republiky. Rozvíja sa najväčší rozvojový projekt na svete, ktorý už pokrýva viac ako 60 % svetovej populácie. V nadchádzajúcom desaťročí je pravdepodobné, že sa jeho rozsah rozšíri.¹²⁴

¹²²The new silk road project.: *The New Silk Road*. [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.thenewsilkroadproject.com/the-new-silk-road>>

¹²³Ibid

¹²⁴Ibid

Záver

Hlavným cieľom bakalárskej práce bolo definovať súčasné postavenie Číny vo svetovom obchode, objasniť dôležité reformy, ktoré zmenili Čínu v exportnú superveľmoc. Čína v súčasnosti patri medzi ekonomicky najsilnejšie krajiny. Výsledkom skúmania je, že Čína sa stále angažuje v tom, aby ekonomicky rástla.

V prvej kapitole sme sa venovali rastu celosvetového obchodu. Definovali sme si v akej situácii bolo hospodárstvo v 20. storočí. Po druhej svetovej vojne bola spustošená najmä Európa, ktorá musela vynakladať úsilie na renovácie budov a infraštruktúry, kým USA technologicky napredovalo. V rokoch po druhej svetovej vojne bola Ázia najchudobnejším kontinentom, preto tam dominovala snaha o zmenu politík, ktoré by im pomohli k rozvoju. Mnoho ázijských krajín sa dokázali stať industrializovanými a Čína tieto kroky napodobnila. Začala otvárať svoje trhy obchodu ako aj ostatné ázijské krajiny. Tento posun Ázie znamenal z časti narušenie sily západných krajín. Ázia patrí v súčasnosti medzi najväčšie regionálne ekonomiky, ktoré sa stále viac prepájajú a tvoria značné ťažisko svetového hospodárstva. Mnoho ázijských krajín a miest sa dostali do svetových rebríčkoch na najvyššie priečky a majú v nich pevné postavenie.

V druhej kapitole sme rozoberali reformy Číny od roku 1979. Čínske reformy sú jedny z najvýraznejších vzorov otvorenia trhu. Čína presunula ekonomiku z centrálne plánovanej k otvorenej, aby sa viac zapájala do svetového hospodárstva. HDP rástlo priemerne tempom 10 % ročne, silnela pracovná sila, produktivita a aj reálny príjem na obyvateľa. Od otvorenia prvých špeciálnych ekonomických zón sa začali aj zvyšovať zahraničné investície v krajine a to všetko napomáhalo k hospodárskemu rastu. Zóny mali okamžitý účinok na ekonomiku a neskôr otvorili ďalšie mestá. Čína sa stala lákadlom pre zahraničné investície. Veľmi významný krok bol vstup do Svetovej obchodnej organizácie, Čína sa stala viac konkurencieschopnejšou na svetovom trhu. V tretej kapitole sme opísali ciele a metódy skúmania.

V štvrtej kapitole prvú časť tvorila stručná analýza čínskeho exportu a importu. Analyzovali sme vývoj tovarovej štruktúry zahraničného obchodu. V roku 1980 export najmä tvorili tovary ako textil a odevy, ale rokmi sa Čína preorientovala a v súčasnosti najväčší podiel majú stroje ako napríklad počítače. Od roku 1980 bolo vidieť vysoké rasty

exportu, ale aj importu. Otvorenie prvých špeciálnych ekonomických zón malo okamžitý účinok na obchod. Hlavnými obchodnými partnermi boli najmä krajiny Ázie, dnes najdôležitejším partnerom je USA. Ďalšiu časť kapitoly tvorili projekty, v ktorých Čína rieši jej budúcnosť a postoj USA voči Číne. Tým, že Čína je najväčší exportér sveta a najväčší exportný trh je USA, tak Donald Trump chráni pozíciu USA a tým chce aj zväčšiť americký export do Číny, ktorý je v porovnaní s čínskym exportom nižší.

Čína sa stále usiluje o napredovanie. V projekte novej hodvábnej cesty si otvára príležitosť pre nové odberné trhy, v kontexte Made in China sa zameriava na rozvoj inovácií, a tým by si našla nový zdroj rastu. Projekty, ktoré majú zmeniť jej tovarovú a komoditnú štruktúru sú veľmi ambiciózne. Taktika Číny je taká, aby si rozšírila zoznam obchodných partnerov, zamerala sa viac na ázijské a európske krajiny, zlepšila kvalitu svojich výrobkov, zacielená na technologicky náročnejšie výrobky a zmenila značku Made in China na vysoko kvalitnú, ktorá bude známa po celom svete. Ekonomických prínosov je v rámci projektov veľa ako v zahraničí, tak aj v domácej krajine, ale podstatné je, že tieto projekty pomôžu Číne udržať vysoký ekonomický rast.

Zoznam použitej literatúry

1. AMADEO, Kimberly. 2020. US Trade Deficit With China and Why It's So High. In: *The Balance*. [online] 26.2.2020 [cit. 2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.thebalance.com/u-s-china-trade-deficit-causes-effects-and-solutions-3306277>>
2. ANNUNZIATA, Marco. 2018. Seven Steps To Success (Or Failure) For 'Made In China 2025'. In: *Forbes*. [online] 10.8.2018 [cit. 2020-24-3]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/marcoannunziata/2018/08/10/seven-steps-to-success-or-failure-for-made-in-china-2025/#5285a7405703>>
3. ATLAS OF ECONOMIC COMPLEXITY. What did China export in 1980?.[online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1980&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>
4. ATLAS OF ECONOMIC COMPLEXITY. What did China export in 1985?.[online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1985&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>
5. ATLAS OF ECONOMIC COMPLEXITY. What did China import in 1980?.[online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<http://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1980&tradeDirection=import&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>
6. ATLAS OF ECONOMIC COMPLEXITY. What did China import in 1985?.[online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://atlas.cid.harvard.edu/explore?country=43&product=undefined&year=1985&tradeDirection=import&productClass=SITC&target=Product&partner=undefined&startYear=undefined>>

7. BBC. 2018. US-China trade row: What has happened so far?. [online] 18.9.2018 [cit.2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-44529600>>
8. BBC. 2020. A quick guide to the US-China trade war. [online] 16.1.2020 [cit.2020-26-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-45899310>>
9. BBC. 2020. US and China sign deal to ease trade war. [online] 15.1.2020 [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.bbc.com/news/business-51114425>>
10. BLAZYTE, Agne.2020. Distribution of Chinese exports in 2019, by trade partner. In: *Statista*. [online] 2.3.2020 [cit.2020-20-4]. Dostupné na internete: <<https://www.statista.com/statistics/270326/main-export-partners-for-china/>>
11. DITTMER Lowell- LIU Guoli. 2006. *Domestic Politics in Transition. :China's Deep Reforom*. 1. Vydanie. Rowman & Littlefield Publishers. 2006. 532 s. ISBN 978-0742539310
12. FORDHAM, Evie. 2020. Who is China's biggest trading partner?. In: *Fox business*. [online] 23.2.2020 [cit. 2020-20-4]. Dostupné na internete: <<https://www.foxbusiness.com/markets/china-trade-partner-us-war>>
13. GARNAUT, Ross- SONG, Ligang-FANG Cai. 2018. *China's 40 years of Reform and Development 1978-2018*. 1. Vydanie. Austrália: ANU Press, 2018. 679 s. ISBN 978-1-76046-225-3
14. GE, Wei. 1999. *Special economic zones and the economic transition in China*. 1.Vydanie. Sinagpur: Uto-Print, 1999. 217 s. ISBN 981-02-3790-1
15. GHOSH, Iman. 2019. The People's Republic of China: 70 Years of Economic History. In: *Visual Capitalist*. [online] 12.10.2019 [cit-2020-17-3]. Dostupné na internete: <<https://www.visualcapitalist.com/china-economic-growth-history/>>
16. GREENBERG, Gary. 2019. Will 2019 see an end to 'Made in China'?. In: *Financial Times*. [online] 19.2.2019 [cit.2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/c4e86ff8-33a8-11e9-bb0c-42459962a812>>
17. HIRST, Tomas. 2015. A brief history of China's economic growth. In: *World Economic Forum*. [online] 30.7.2015 [cit. 2019-3-11]. Dostupné na internete <<https://www.weforum.org/agenda/2015/07/brief-history-of-china-economic-growth/>>

18. HOLMES, Frank. 2017. China's New Special Economic Zone Evokes Memories Of Shenzhen. In: *Forbes*. [online] 21.4.2017 [cit. 2019-8-11]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/greatspeculations/2017/04/21/chinas-new-special-economic-zone-evokes-memories-of-shenzhen/#326c951e76f2>>
19. CHEN, James. 2020. Tiger economy. In: *Investopedia*. [online] 30.1.2020 [cit. 2020-7-2]. Dostupné na internete: <<https://www.investopedia.com/terms/t/tigereconomy.asp>>
20. KANIA, Elsa B. 2019. . Made in China 2025, Explained. In: *The Diplomat*. [online] 1.2.2019 [cit. 2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://thediplomat.com/2019/02/made-in-china-2025-explained/>>
21. KELLY. 2019. The New Silk Road — The Belt and Road Initiative. In: *China Highlights*. [online] 2.7.2019 [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.chinahighlights.com/silkroad/new-silk-road.htm>>
22. LOCKHART, Anna Bruce. 2017. China's \$900 billion New Silk Road. What you need to know. In: *World Economic Forum*. [online] 26.6.2017 [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2017/06/china-new-silk-road-explainer/>>
23. NAYYAR, Deepak. 2019. How can we explain Asia's spectacular economic rise?. In: *World Economic Forum*. [online] 25.10.2019 [cit. 2020-5-2]. Dostupné na internete: <<https://www.weforum.org/agenda/2019/10/how-asia-transformed-from-the-poorest-continent-in-the-world-into-a-global-economic-powerhouse/>>
24. OEC What does China export? (2017). [online] [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2017/>
25. OEC. China. [online] [cit. 2019-3-11]. Dostupné na internete <<https://oec.world/en/profile/country/chn/#Origins>>
26. OEC. What does china import? (1995). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/1995/>
27. OEC. What does China export? (1990). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/1990/>

28. OEC. What does China export? (2000). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2000/>
29. OEC. What does China export? (2005). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2005/>
30. OEC. What does China export? (2010). [online] [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/2010/>
31. OEC. What does China import? (1990). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/1990/>
32. OEC. What does China import? (2000). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2000/>
33. OEC. What does China import? (2005). [online] [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2005/>
34. OEC. What does China import? (2010). [online] [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2010/>
35. OEC. What does China import? (2017). [online] [cit. 2020-16-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/import/chn/all/show/2017/>
36. OEC. What does China export? (1995). [online] [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/all/show/1995/>
37. OEC. What is the trade balance for China? (1962-2017). [online] [cit.2020-17-3]. Dostupné na internete:
<<https://oec.world/en/visualize/line/sitc/show/chn/all/all/1962.2017/>>

38. OEC. Where does China export to? (1980). [online] [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1980/>
39. OEC. Where does China export to? (1985). [online] [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1985/>
40. OEC. Where does China export to? (1980-2017). [online] [cit.2020-18-3]. Dostupné na internete:
<<https://oec.world/en/visualize/line/sitc/export/chn/show/all/1980.2017/>>
41. OEC. Where does China export to? (1990). [online] [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1990/>
42. OEC. Where does China export to? (1995). [online] [cit. 2020-17-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/1995/>
43. OEC. Where does China export to? (2010). [online] [cit.2020-17-3]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/2010/>
44. OEC. Where does China export to? (2016). [online] [cit. 2020-20-4]. Dostupné na internete:
<https://oec.world/en/visualize/tree_map/sitc/export/chn/show/all/2016/>
45. OECD. CHINA in a Changing Global Environment. [online] [cit. 2019-3-11]. Dostupné na internete <https://www.oecd.org/china/china-in-a-changing-global-environment_EN.pdf>
46. ROBERTS, Ken. 2019. China Trade War Losses At \$84 Billion And Counting — Does New Data Suggest Tide Turning Toward U.S.?. In: *Forbes*. [online] 16.12.2019 [cit.2020-26-3]. Dostupné na internete:
<<https://www.forbes.com/sites/kenroberts/2019/12/16/china-trade-war-losses-at-84-billion-and-counting---does-new-data-suggest-tide-turning-toward-us/#6ac04db7bd40>>

47. ROMEI, Valentina- REED, John. 2019. The Asian century is set to begin. In: *Financial Times*. [online] 26.3.2019 [cit. 2020-7-2]. Dostupné na internete: <<https://www.ft.com/content/520cb6f6-2958-11e9-a5ab-ff8ef2b976c7>>
48. RUSHE, Dominic. 2019. Here are the reasons for Trump's economic war with China. In: *The Guardian*. [online] 23.8.2019 [cit. 2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://www.theguardian.com/us-news/2019/aug/23/trump-china-economic-war-why-reasons>>
49. TASR. 2001. Čína oficiálne vstúpila do WTO. In: *Hospodárske noviny*. [online] 12.12.2001 [cit. 2019-22-11]. Dostupné na internete: <<https://finweb.hnonline.sk/podniky-a-trhy/21846-cina-oficialne-vstupila-do-wto>>
50. THE NEW SILK ROAD. *The New Silk Road*. [online] [cit. 2020-27-3]. Dostupné na internete: <<https://www.thenewsilkroadproject.com/the-new-silk-road>>
51. TONBY , Oliver et al. 2019. The future of Asia: Asian flows and networks are defining the next phase of globalization. In: *McKinsey & Company*. [online] 1.9.2019 [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <https://www.mckinsey.com/featured-insights/asia-pacific/the-future-of-asia-asian-flows-and-networks-are-defining-the-next-phase-of-globalization?mod=article_inline>
52. TRADING ECONOMICS. China Exports By Country.[online] [cit.2020-17-3]. Dostupné na internete: <<https://tradingeconomics.com/china/exports-by-country>>
53. UNCTAD. 2019. Trade war leaves both US and China worse off. [online] 6.11.2019 [cit.2020-25-3]. Dostupné na internete: <<https://unctad.org/en/pages/newsdetails.aspx?OriginalVersionID=2226>>
54. WANG, Xiaolu. China's 40 Years of Reform and Development: 1978–2018. [online] [cit.2019-3-11]. Dostupné na internete: <<https://press-files.anu.edu.au/downloads/press/n4267/html/ch10.xhtml?referer=&page=19>>
55. WHITE, Claire Boyte. 2020. *The Basic Economic Effects World War II Had on the Global Economy*. In: *Investopedia*. [online] 29.2.2020 [cit. 2020-3-2]. Dostupné na internete <<https://www.investopedia.com/ask/answers/112814/how-did-world-war-ii-impact-european-gdp.asp>>

56. WOETZEL, James- SEONG Jeongmin. 2019. The global center of trade and capital is rapidly shifting to Asia. In: *Market Watch*. [online] 18.10.2019 [cit.2020-7-2]. Dostupné na internete: <<https://www.marketwatch.com/story/the-global-center-of-trade-and-capital-is-rapidly-shifting-to-asia-2019-10-18>>
57. WORKMAN, Daniel. 2020. China's Top Trading Partners. In: *World's Top Exports*. [online] 7.4.2020 [cit.2020-17-4]. Dostupné na internete: <<http://www.worldstopexports.com/chinas-top-import-partners/>>
58. WORLD BANK. 2020. The World Bank In China. In: World Bank. [online] 3.3.2020 [cit.2020-23-3]. Dostupné na internete: <<https://www.worldbank.org/en/country/china/overview>>
59. WORLD INVESTMENT REPORT 2019. SPECIAL ECONOMIC ZONES. In: *UNCTAD*. [online] [cit. 2019-6-11]. Dostupné na internete: <https://unctad.org/en/PublicationChapters/WIR2019_CH4.pdf>
60. WTO. ECONOMIC ENVIRONMENT. 2006. [online] [cit.2019-3-11]. Dostupné na internete: https://www.wto.org/english/tratop_e/tpr_e/s230-01_e.doc
61. WTO. Globalization and trade. [online] [cit.2020-3-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/anrep_e/wtr08-2b_e.pdf>s.15
62. WTO. China in the WTO: Past, Present and Future. [online] [cit. 2019-22-11]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/thewto_e/acc_e/s7lu_e.pdf>
63. WTO. Trade patterns and global value chains in East Asia:From trade in goods to trade in tasks. [online] [cit. 2020-8-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/stat_tradepat_globvalchains_e.pdf>
64. WTO. World Trade Statistical Review 2019. [online] [cit. 2020-8-2]. Dostupné na internete: <https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/wts2019_e/wts2019_e.pdf>
65. XINHUA. 2015. 'Made in China 2025' plan unveiled. In: *China Daily*. [online] 19.5.2015 [cit.2020-23-3]. Dostupné na internete: <http://www.chinadaily.com.cn/business/2015-05/19/content_20760528.htm>
66. YEUNG, Yue Man-LEE, Joanna, KEE, Gordon. 2009. China's Special Economic Zones. In: *ReasrchGate*. [online] 1.3.2009 [cit. 2019-20-11]. Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/250171932_China's_Special_Economic_Zones>

67. YUNLING, Zhang. 2015. From modernisation to great power relations in Asia. In: *East Asia Forum*. [online] 19.10.2015 [cit. 2020-6-2]. Dostupné na internete: <<https://www.eastasiaforum.org/2015/10/19/from-modernisation-to-great-power-relations-in-asia/>>
68. ZITELMANN, Rainer. 2019. China's Economic Success Proves the Power of Capitalism. In: *Forbes*. [online] 8.7.2019 [cit.2020-15-3]. Dostupné na internete: <<https://www.forbes.com/sites/rainerzitelmann/2019/07/08/chinas-economic-success-proves-the-power-of-capitalism/#15dd0283b9d7>>